دفتر مقام معظم رهبری
www.leader.ir

احکام عمومی خرید و فروش

خرید و فروش یکی از معاملاتی است که شرعاً صحیح بوده و در بین مردم بسیار رایج است. در اصطلاح شرعی، خرید و فروش، عقد بیع نامیده می شود. «بیع» در لغت به معنای فروختن است، اما این کلمه به معنای خریدن هم بکار می رود.

شرط خواندن صیغه [1] در خرید و فروش

س1. آیا در خرید و فروش شرعی، مثل خرید و فروش طلا و جواهرات، لازم است که الفاظ یا صیغه ی خاصی گفته شود؟

ج. هر لفظ یا عملی که مقصود [2] را برساند، برای انعقاد خرید و فروش کافی است. [3]

س2. اگر خرید و فروش طلا و نقره به صورت معاطات (4) انجام گیرد آیا پای بندی به چنین معامله ای لازم است؟

ج. بین معامله عقدی و معامله معاطاتی در لزوم پایبندی به آن معامله، تفاوتی وجود ندارد.

س3. آیا پرداخت بیعانه توسط مشتری نشانه‌ی انجام گرفتن معامله است یا این که زرگر می‌تواند با شخص دیگری روی همان جنس معامله نماید؟

ج. مجرّد پرداخت بیعانه نشانه انجام گرفتن معامله نیست ؛ و به طور کلی تا معامله بر وجه صحیح شرعی منعقد نشود، هیچ یک از طرفین نسبت به طرف دیگر از جهت توافق و وعده انجام معامله، حقّی پیدا نمی کنند.

قسم خوردن در خرید و فروش

س4. آیا قسم خوردن در معامله جایز است؟

ج. کسی که قسم می خورد، اگر حرف او راست باشد، قسم خوردن او مکروه است ؛ و اگر دروغ باشد، حرام و از گناهان بزرگ است.

س5. قسم از نظر شرعی به چه چیزی گفته می شود؟

ج. قسم شرعی این است که انسان به اسم خدا یا صفات مختص به آن، مانند "مقلّب القلوب و الأبصار" یا صفاتی که غالباً برای او به کار می رود، و استعمالش ظهور در خدای متعال دارد (نه دیگران) ، مانند خالق، رازق و رحیم، به هر زبانی که باشد، قسم بخورد کاری را انجام دهد، یا ترک کند.

تبصره:الف) اگر قسم به غیر خداوند باشد، مانند این که ب) اگر لفظ استعمال شده ظهور در حق تعالی ندارد، امّا شخص، منظورش ذات باری تعالی بوده، بنابر احتیاط واجب احکام قسم را دارد..

س6. اگر شخصی در معامله قسم دروغ بخورد، آیا معامله انجام شده و سود حاصله هم حرام است؟

ج. قسم دروغ خوردن حرام است، ولی اگر شرایط معامله رعایت شده باشد، معامله صحیح و سود حاصله حلال است.

---

(1) . مقصود از صیغه یا عقد در خرید و فروش، الفاظی است که فروشنده و خریدار به قصد خرید و فروش می گویند، مثلاً فروشنده می گوید: این کالا را به فلان قیمت به شما فروختم و خریدار می گوید: قبول کردم.

(2) . مقصود از خرید و فروش ، نقل و انتقال کالا و قیمت آن از طرف فروشنده و خریدار می باشد.

(3) . بعد از آنکه معامله بر وجه شرعی واقع شد، محکوم به صحت و لزوم است و عدم انشای صیغه، ضرری به صحت آن نمی زند.

(4) . معامله ی معاطاتی معاملهای است که دو طرف معامله به جای گفتن الفاظی که مقصود معامله را برساند، عملی انجام میدهند که همان مقصود را میرساند، مثلا فروشنده، کالا را به قصد فروش به مشتری میدهد، و مشتری پول کالا را به قصد خرید به فروشنده میدهد.

معامله با بچه نابالغ

س7. از نظر شرعی، خرید و فروش و معامله با کودکان چه حکمی دارد؟

ج. معامله با بچه نابالغ باطل است ؛ هرچند ممیّز بوده و با اذن ولیّ او باشد. مگر آن که کالا از چیزهای کم ارزشی باشد که معامله آن برای بچه ها متعارف است. یا این که بچه فقط واسطه ای است که پول را به فروشنده و جنس را به خریدار می رساند یا به عکس.

س8. سرپرست بچه در تصرفات مالی از قبیل خرید و فروش چه کسی است ؟

ج. سرپرست و ولیّ کودک غیر بالغ پدر و جد پدری است ؛ و در نبود آنان، قیّمی که با وصیت آنان مشخص شده باشد ؛ و در صورت مشخص نشدن قیّم، ولایت با حاکم شرع است ؛ و در صورتی که دسترسی به حاکم شرع ممکن نباشد، با مؤمنین است ؛ و بنا بر احتیاط واجب باید عادل باشند.

عاقل بودن طرفین معامله

س9. سرپرستی شخص دیوانه بر عهده چه کسی است؟

ج. اگر عارض شدن جنون، قبل اگر عارض شدن جنون، بعد از بلوغ احتیاط (مستحب)
پدر و جدّ پدری نیز موافقت کنند.

س10. کسی که از نظر هوشی در حدّ پایینی قرار دارد، آیا می تواند هر نوع معامله ای را انجام دهد؟ و معاملات انجام شده صحیح است؟

ج. اگر عرفاً عاقل باشد، و سفیه نباشد، اشکال ندارد.

س11. حکم معامله با مست در حال مست بودن چیست؟

ج. اگر به گونه ای مست باشد که ملتفتِ معامله نیست، و نمی فهمد، معامله با او باطل است.

معامله با افراد سفیه

س12. منظور از سفیه که در شرع مقدس اسلام از تصرّف در اموال خود منع شده است، کیست؟

ج. سفیه به کسی گفته می شود که در او حالتی که او را بر حفظ مالش برانگیزد، وجود نداشته باشد ؛ و مال خود را در کارهای بیهوده ا ی که هیچ غرض عقلایی ندارد، مصرف می کند، و نسبت به فریب خوردن در معاملات بی توجه است. گفتنی است که سفیه غیر از دیوانه است.

س13. آیا تشخیص سفاهت بر عهده حاکم است، و یا افراد دیگر (دادگاه، پزشک) هم می توانند تشخیص دهند؟

ج. تشخیص سفاهت بر عهده عرف است ؛ و نیازی به حکم حاکم ندارد. ولی در مورد باطل کردن معاملات سفیه، باید سفیه بودن او از طریق شرعی ثابت شود. (1)

س14. أولیای تصرّف سفیه و سرپرست وی چه کسانی هستند؟

ج. اگر از دوران کودکی سفیه بوده و با همان حال بالغ شده ولایت بر او، برای پدر و جدّ پدری او و یا وصیّ آنها است و اگر بعد از بلوغ، سفیه شده حاکم شرع ولی اوست.

س15. شخصی که سفیه است، اگر معامله ای انجام دهد، آیا معامله اش باطل است؟ و اگر بعد از معامله معلوم شود که یکی از طرفین معامله سفیه بوده، معامله ی انجام شده چه حکمی دارد؟

ج. اگر سفیه معامله ای انجام دهد، متوقف بر نظر ولیّ اوست، که با رعایت مصلحت او امضاء کند. البته اگر سفاهت او بعد از بلوغ و رشد عارض شده باشد، ممنوعیت تصرّف او در اموالش متوقف بر منع حاکم شرع است.

س16. آیا سفیه در مورد هزینه های روزمرّه خود از قبیل هزینه خوراک و لباس هم باید از سرپرست خود اجازه بگیرد؟

ج. اگر مستلزم معامله و نقل و انتقال نباشد، اشکال ندارد و الا باید با اجازه ولیّ شرعی باشد.

معامله با مفلس (ورشکسته)

س17. مُفلِس (وَرشکسته) از نظر شرعی به چه کسی گفته می شود؟

ج. مفلس از نظر شرعی کسی است که اموال او به جز آنچه مورد نیاز و در شأن اوست، از قبیل مسکن، اتومبیل، لوازم منزل و... در حدّی نیست که بتواند بدهی هایش را بپردازد، و طلبکاران نیز به حاکم شرع شکایت کرده اند، و حاکم او را ورشکسته اعلام نموده، و از تصرّف در اموالش منع کرده است.

س18. آیا در تحقق ممنوعیّت (تصرّف نکردن در اموال خود) برای شخص ورشکسته، حکم حاکم شرع یا دادگاه لازم است؟

ج. مفلس بودن شرعی از زمانی شروع می شود که حاکم شخصی را ورشکسته اعلام نماید، و از تصرف در اموالش منع کند.

س19. آیا مفلس در مورد هزینه های روزمره خود از قبیل هزینه خوراک و لباس هم باید از حاکم شرع اجازه بگیرد؟

ج. مخارج و پوشاک مفلس و نفقه ی کسی که نفقه ی او بر مفلس واجب است، طبق عادت همیشگی او تا روز تقسیم مال مفلس، باید جریان داشته باشد ؛ و نیاز به اجازه گرفتن از حاکم شرع نیست.

اختیار در انجام معامله

س20. اگر شخص از طرف دیگری تهدید شود یا تحت فشار قرار گیرد، تا معامله ای انجام دهد، آیا معامله او صحیح است؟

ج. اگر شخص از طرف دیگری تهدید شود، یا تحت فشار قرار گیرد تا معامله ای کند، و این شخص برای دفع ضرر یا حرج، این معامله را انجام دهد، چنین معامله ای باطل است ؛ مگر این که بعد از برداشته شدن اجبار و اکراه، اجازه آن را بدهد. این تهدید ممکن است در مورد وابستگان انسان یا اموال، آبرو و جان باشد، و انسان به خاطر رفع تهدید، مجبور به پذیرش معامله شود.

س21. در بین مردم رایج است که می گویند مجبور شدم که فلان چیز را بفروشم، آیا چنین اجباری باعث باطل شدن معامله می شود؟

ج. اجباری که باعث باطل شدن معامله می شود، اجباری است که با تهدید و تحت فشار بودن و مانند آن

باشد نه آن معنایی که بین مردم رایج است.

س22. فروشنده به خاطر نیاز شدید مالی، راضی می شود طلا و جواهراتش را ارزانتر از قیمت واقعی بفروشد، آیا خرید طلا از چنین مشتریانی جایز است؟

ج. اضطرار از نظر فقهی ضرری به صحّت و نفوذ معامله که همراه با رضایت و طیب خاطر باشد، نمی زند ؛ ولی از نظر اخلاقی و انسانی، بر طرف دیگر واجب است که از شرایط به وجود آمده، برای شخص مضطرّ سوء استفاده نکند.

مالک بودن

س23. مالی بدون رضایت مالک فروخته شده است، اگر مالک بعد از اطلاع، به آن معامله اجازه دهد، کافی است؟ یا معامله انجام شده باطل است، و باید معامله جدیدی انجام شود؟

ج. اگر مالک اصلی معامله مذکور را اجازه دهد، معامله صحیح است.

س24. هنگام معامله شک می کنیم در این که آیا خود فروشنده مالک این کالا است، یا بدون اجازه مالک (با امید راضی کردن مالک) می فروشد، یا شاید این مال دزدی باشد، حکم چنین معامله ای چیست؟

ج. معامله صحیح است ؛ چون این مال هم اکنون در دست اوست. البته اگر بعداً ثابت شود که مثلاً این مال دزدی بوده، باید از صاحب اصلی آن کسب تکلیف کرد ؛ و در صورت عدم اجازه، آن را به او برگرداند، و اگر از بین رفته، مثل یا قیمت آن را بازگرداند.

س25. در معامله فضولی (معامله مال دیگری بدون اجازه او) اگر مالک اجازه بدهد پول خود را از مشتری می گیرد یا فروشنده فضولی؟

ج. اگر گرفتن عوض را هم توسط فرد فضولی اجازه دهد، چیزی از مشتری نمی تواند مطالبه کند. و اگر اجازه ندهد، مالک می تواند عوض را از مشتری مطالبه کند.

س26. سود حاصله از فروش طلا و نقره در جای غصبی و یا مغازه ای که شرعاً حق تصرف در آن وجود ندارد، از نظر شرعی چه حکمی دارد؟

ج. غصب حرام بوده ولی سود به دست آمده از فروش طلا و نقره، اشکالی ندارد. و غاصب ضامن اجرت المثل محل است.

شرایط جنس و عوض آن

س27. برای صحت معامله آیا لازم است که مشتری حتماً وزن دقیق طلای خریداری شده را بداند، یا فقط قیمت نهایی را بداند کافی است؟

ج. وزن را هم باید بداند.

س28. فروختن زیورآلاتی که فروشنده آن را توصیف کرده ولی مشتری آن را ندیده است، شرعاً چه حکمی دارد؟

ج. معلوم بودن کالای خریداری شده یا با مشاهده است، و یا با ذکر اوصافی است که باعث برطرف شدن جهالت مشتری می شود.

س29. اگر مشتری طلایی را نزد فروشنده در قبال بدهی خود گرو بگذارد، ولی در پرداخت بدهی کوتاهی نماید، آیا فروشنده می تواند طلای گرو گذاشته شده را بفروشد؟

ج. وقتی زمان دریافت بدهی فرا رسید، و گرو دهنده، بدهی را نپرداخت، مراحل زیر انجام می شود:

الف) اگر رهن گیرنده از طرف راهن در فروشِ گرویی وکیل است می فروشد، و در این مورد نیازی به مراجعه به راهن نیست
ب) اگر مُرتهِن (رهن گیرنده) وکیل نیست، درخواست طلب خود می کند، ولو با فروش رهن یا توکیل او در فروش رهن، مثلاً: رهن گیرنده به راهن می گوید خودت رهن را بفروش و طلب مرا بپرداز.
ج) اگر بند ۱ و ۲ حاصل نشد به حاکم مراجعه می کند، و حاکم راهن را مجبور می کند به پرداخت دین یا فروش رهن.
د) اگر مرتهن بیّنه ای برای اثبات دین نداشته باشد ، و بترسد از این که اگر نزد حاکم رهن را اعتراف نماید، راهن، دین را منکر می شود، و به موجب اعتراف مرتهن، رهن را می گیرد، و از او مطالبهٔ بیّنه می نماید، برایش جایز است که بدون مراجعه به حاکم، رهن را بفروشد. و همچنین است اگر راهن بمیرد و مرتهن بترسد که وارث او، دین را انکار نمایند.

حق فسخ

س30. اگر طلا فروش در ضمن معامله شرط کند که مشتری بعد از خرید هیچ گونه حق فسخی ندارد، آیا این نوع شرط گذاشتن صحیح است؟

ج. این قبیل شروط، اگر به عنوان شرط در ضمن عقد صحیح بیان شوند، صحیح بوده و وفا به آن هم واجب است.

س31. در بعضی از مغازه ها تابلویی نصب می کنند، با این عبارت که « جنس فروخته شده پس گرفته نمی شود» آیا صِرف نصب نمودن این تابلو در مغازه باعث از بین رفتن تمام حقوق مشتری در فسخ معامله می شود؟

ج. وجود تابلو الزام آور نیست، مگر این که مشتری موقع خرید به آن ملتزم شده باشد.

تبصره: نصب تابلویی با عبارت « جنس فروخته شده پس گرفته نمی شود» تأکیدی است بر لزوم عقد، یعنی مشتری حق ندارد بدون دلیل معامله را بهم بزند. ولی اگر مشتری مغبون شود و یا کالا دارای عیب مخفی بوده باشد مثلاً فروشنده گفته کالا ساخت فلان کشور است، ولی بعدا خلاف آن ثابت شود، حق فسخ پابر جاست. [البته عیوبی که هنگام خرید کالا واضح است نمی تواند دلیلی برای فسخ کالا باشد.]

س32. این که در عرف بازار بعضی از صنف ها مشهور است که مشتری حق فسخ معامله را ندارد، این نوع معامله از لحاظ شرعی چه حکمی دارد؟

ج. بعد از تحقق معامله، یعنی بعد از آن که معامله بر وجه شرعی صحیح منعقد شد، مشتری نمی تواند معامله را فسخ نماید، مگر این که یکی از اسباب شرعی برای فسخ معامله وجود داشته باشد.

تبصره: الف) اگر در ضمن معامله شرط شود که مشتری هیچ گونه حق فسخی ندارد، این شرط صحیح است، و مشتری نمی تواند با استفاده از انواع خیارات از قبیل خیار عیب، خیار غبن و... معامله را فسخ نماید، چون در معامله، تمامی خیارات را إسقاط کرده است.
ب) اگر در عرفی مشهور شده که مشتری حق فسخ ندارد، معنایش این است که مشتری نمی تواند بدون دلیل معامله را به هم بزند ؛ و این همان چیزی که باید در تمام معاملات، پای بند به آن باشیم. ولی اگر کالا معیوب باشد، و یا مثلاً مشتری مغبون شود، حق فسخ پابر جاست.

س33. اگر طلا فروش، طلایی را بفروشد، و چند لحظه بعد از معامله، قیمت طلا گران شود، آیا می تواند معامله را فسخ کند (به هم بزند) و به قیمت جدید بفروشد؟

ج. تا زمانی که طرفین معامله از مجلس معامله متفرق نشده اند، می توانند معامله را فسخ کنند.

تبصره: اگر گران شدن کالا، قبل از انجام معامله بوده باشد، فروشنده در صورت مغبون شدن می تواند معامله را فسخ نماید، اگر چه از مجلس معامله متفرق شده باشند.

پس گرفتن کالا

س34. آیا زرگر می تواند طلا و جواهری را که مشتری فقط یک یا دو روز از آنها استفاده کرده، و الان می خواهد پس بدهد، با قیمتی کمتر از قیمت فروش پس بگیرد؟

ج. بعد از تحقق معامله به صورت صحیح، فروشنده می تواند از پس گرفتن طلا خودداری نماید ؛ ولی مستحب است که خواسته مشتری را قبول نموده و معامله را إقاله[2] نماید، ولی إقاله با کم کردنِ قیمت کالا، شرعا صحیح نیست.

تبصره: طرفین معامله در صورت رضایت می توانند، معامل‍هی دوّمی بر اساس قیمت مورد نظر خود انجام دهند.

س35. طلاجاتی که توسط مشتری پس داده می شود، و استفاده خیلی کمی از آنها شده، آیا زرگر می تواند آن ها را به عنوان طلای نو بفروشد؟

ج. اگر برای بررسی کیفیت و زیبا بودن زیور آلات آن ها را به صورت متعارف، در داخل مغازه یا بیرون آن امتحان نمایند اشکالی ندارد. ولی اگر عرفاً تصرف زیادی در آن ها صورت گرفته و مستعمل شمرده می شود، فروش آن به عنوان طلای نو جایز نیست.

س36. اگر مشتری طلای خریداری شده را یک بار برای میهمانی استفاده نموده و پس بیاورد، آیا فروشنده می تواند این طلا را به عنوان طلای نو به مشتری دیگری بفروشد؟

ج. اگر عرفاً مستعمل نیست، اشکال ندارد.

چانه زدن

س37. حکم چانه زدن در خرید و فروش چیست؟ و چانه زدن با نامحرم چه حکمی دارد؟

ج. چانه زدن بعد از انجام معامله مکروه است، و در مورد نامحرم با حفظ حدود و ضوابط شرعی مانع ندارد.

---

1. شخصی قطعه زمین موقوفه ای را از متولی شرعی و قانونی آن به مدّت ده سال اجاره کرده است و اجاره نامه رسمی هم در مورد آن تنظیم شده است، ولی بعد از فوت موجر، جانشین او ادعا می کند که متولی سفیه بوده و اجاره او باطل است، این مسئله چه حکمی دارد؟ تا زمانی که که بطلان تصرّفات موجر در زمین موقوفه ثابت نشده، اجاره دادن زمین توسط او محکوم به صحت است.

2. اقاله به معنای به هم زدن عقد با توافق طرفین است.

خرید و فروش طلای نگین دار

س38. در عرف بازار طلافروشان مرسوم است که هنگام فروش طلا، وزن نگین های روی طلا را کم نمی کنند (با وجود این که نگین های به کار رفته ارزش مالی کمی دارد، ولی موقع فروش به همان قیمت طلا فروخته می شود) ولی هنگام خرید از مشتری، وزن نگین را کسر می نمایند، آیا این کار شرعاً جایز است؟ و آیا لازم است فروشنده این موارد را به مشتری اعلام نماید؟

ج. اگر به مشتری اعلام کند، و با رضایت مشتری باشد، اشکال ندارد، در غیر این صورت جایز نیست.

س39. در هنگام خرید و فروش طلای نگین دار، آیا می توان با وزن نمودن یکی دو تا از نگین ها که اندازه ثابتی دارند، وزن بقیه را به صورت تخمینی به دست آورد؟ و معامله به این صورت، چه حکمی دارد؟

ج. اگر تخمینی بودن وزن نگین ها، باعث جهل به وزن طلای مورد نظر باشد، معامله باطل خواهد بود.

تبصره: اگر فروشنده طوری وزن کند که مطمئن شود وزنی را که به مشتری اعلام می کند کمتر از وزن واقعی نبوده و کم فروشی صورت نگرفته است. در این صورت معامله صحیح است.

س40. ارزش برخی از نگین های جدیدِ به کار رفته در طلا، بیشتر از قیمت طلا است. زرگر موقع فروش، قیمت نگین را جداگانه حساب می کند، ولی موقع خرید از مشتری با طلا وزن می کند آیا این کار شرعاً صحیح است؟

ج. با اطلاع و رضایت مشتری اشکال ندارد.

س41. اگر طلا فروش، هنگام خرید طلای دست دوّم، در محاسبه وزن طلا یا نگینها دچار اشتباه شود، ولی زمانی متوجه شود که مشتری مغازه را ترک کرده است ؛ در این صورت چه وظیفه ای دارد؟ آیا می تواند مبلغ اشتباه شده را صدقه بدهد؟

ج. باید مشتری را پیدا نموده و حق واقعی او را پرداخت نماید. و اگر هیچ نشانه ای از او ندارد، حکم مجهول المالک را دارد، و باید از طرف صاحبش صدقه بدهد ؛ و احتیاط مستحب در این است که برای صدقه دادن از حاکم شرع اجازه بگیرد.

س42. برای سوار کردن نگین روی انگشتر، گردنبند و... برای این که نگین نشکند و خوب جا بیافتد، و سازنده هم راحت تر باشد، مقداری از زیر نگین را می تراشند، و به مشتری نیز اعلام نمی کنند، و در ظاهر هم دیده نمی شود، این کار چه حکمی دارد؟

ج. اگر مال مردم را میتراشد، باید اعلام کند، مگر این که بداند مالک نگین، راضی به این کار است.

س43. سازنده ی طلا و جواهر موقع ساخت، تعدادی از سنگ ها را از جواهرات اصلی و مابقی را از سنگ های غیر اصلی استفاده می کند، آیا موقع معامله باید به مشتری اعلام کند؟ و اگر به قیمت واقعی (با در نظر گرفتن جواهر اصلی و غیر اصلی) و بدون این که مشتری مغبون شود، بفروشد، آیا چنین معامله ای صحیح است؟

. اگر با عنوان اصلی می فروشد، اشکال دارد.

خرید طلا به کمتر از قیمت نرخ بازار

س44. اگر طلا فروش هنگام خرید طلا از مشتری، آن را کمتر از نرخ قانونی دولت و اتحادیه صنف طلا و جواهر خریداری کند، معامله ی مذکور چه حکمی دارد؟

ج. معامله صحیح است، اما اگر مشتری از نرخ طلا اطلاع نداشته و مغبون شده باشد، می تواند معامله را فسخ کند، و در صورتی که تخلّف از قانون نظام جمهوری اسلامی محسوب شود، جایز نیست.

اعتماد به گفته سازنده طلا

س45. تشخیص برخی خصوصیات خاص طلاجات و جواهرات کار بسیار مشکلی می باشد، و نیاز به متخصص و کارشناس دارد. آیا می توان با اعتماد به گفته ی سازنده ی این گونه طلاجات، آنها را با همان خصوصیات به مشتری فروخت؟

ج. می تواند ؛ ولی به خریدار بگوید که به گفته ی سازنده، این خصوصیات و ویژگی را دارد.

اختلاف عیار در خرید و فروش طلا

س46. معمولاً طلای 18 عیار با شماره 750 می باشد، و امّا طلا فروش طلای مستعمل و شکسته را از مشتری با شماره 740 خریداری می کند، و در زمان ری گیری (ذوب) ، شماره آن 745 تشخیص داده می شود، با وجود اختلاف این 5 شماره، حکم معامله چیست؟

ج. اگر اختلاف قیمت عرفاً قابل توجه باشد، فروشنده خیار غبن دارد.

س47. اگر زرگر مقداری طلا با عیار پایین بخرد، و به همراه طلاهای دیگر ذوب کندف و عیار واقعی آن مقدار طلا مشخص نگردد، و بعداً فروشنده به همراه فاکتور به طلا فروش مراجعه کند، و مدّعی شود که عیار طلایش بالاتر بود، وظیفه خریدار و فروشنده چیست؟

ج. اگر فاکتور اطمینان آور باشد، یا فروشنده از راه شرعی ـ مثل گواهی دو مرد عادل ـ بتواند ادعای خود را ثابت کند، و تفاوت قیمت قابل توجه باشد، فروشنده حق فسخ معامله را دارد.

معلوم نبودن عیار طلا

س48. خرید و فروش طلایی که عیارش معلوم نیست، چه حکمی دارد؟

ج. خرید و فروش صحیح نیست، اما اگر مصالحه کنند اشکال ندارد.

خرید و فروش طلا برای استفاده حرام

طلا و زیورآلات مردانه

س49. ساخت، خرید و فروش جواهرات طلا که مخصوص مردان است، مانند انگشتر و گردن بند، چه حکمی دارد؟

ج. ساخت جواهرات طلا اگر به منظور استفاده مردان باشد، حرام است ؛ و خرید و فروش آن به این قصد، جایز نیست.

س50. آیا ساخت، خرید و فروش و استفاده از طلای سفید (مثل انگشتر) برای استفاده مردها حرام است؟

ج. اگر چیزی که طلای سفید نامیده می شود، همان طلای زرد است که بر اثر مخلوط کردن ماده ای، رنگ آن سفید شده، حرام است. ولی اگر عنصر طلا در آن به قدری کم است که عرفاً به آن طلا نمی گویند، مانع ندارد. و پلاتین نیز اشکال ندارد.

س51. اگر از طلا و فلز دیگری آلیاژی درست کنیم که مقدار طلا در آن کم باشد، آیا استعمال چنین آلیاژی به صورت انگشتر و یا ساعت برای مردان، اشکال دارد؟

ج. اگر عنصر طلا در آن به قدری کم است که عرفاً به آن طلا نمی گویند، مانع ندارد.

س52. خرید و فروش طلاجات مشترک مردان و زنان در صورتی که احتمال بدهیم مورد استفاده آقایان قرار خواهد گرفت چه حکمی دارد؟

ج. اگر عرفاً از وسایل مشترک بوده که می توان استفاده حلال یا حرام از آن ها نمود خرید و فروش آن به قصد حلال اشکالی ندارد. [1]

تبصره: اگر فروشنده می داند که مشتری کالا را در حرام به کار می برد ؛ در این صورت اگر فروش کالا، عرفا کمک به عمل حرام محسوب شود، معامله حرام است ؛ و همچنین اگر وظیفه نهی از منکر باشد، نباید معامله را انجام دهد. در غیر این صورت انجام معامله جایز است.

س53. اگر در فروش طلا به آقایان، حرمت استفاده از آن توضیح داده شود، باز هم فروش آن حرام است؟

ج. اگر طلای مورد نظر، فقط برای استفاده ی آقایان باشد، خرید و فروش آن به این قصد جایز نیست. اگرچه این حرمت به خریدار توضیح داده شود. [2]

س54. خرید و فروش طلای مردانه به نیت ذوب کردن و ساخت زیور آلات زنانه چه حکمی دارد؟

ج. ساخت طلای مردانه و فروش آن حرام است ؛ ولی خرید آن جهت ذوب کردن اشکالی ندارد. [3]

س55. آیا خرید و فروش عینک و ساعت طلا برای استفاده‌ی مردان، جایز است؟

ج. بستن ساعت مچی طلا به دست، برای مرد حرام است، و نماز خواندن با آن بنابراحتیاط واجب باطل است، و احتیاط واجب آن است که از استعمال عینک طلا نیز خودداری شود.

س56. بعضاً برای جلوگیری از سیاه شدن بند یا قاب ساعت های طلایی رنگ، از پوشش آب طلا استفاده می شود. استفاده از این ساعت ها برای مردان چه حکمی دارد؟

ج. اشکال ندارد.

س57. اگر در قسمتی از عینک و ساعت مردانه، طلا استفاده شود، خرید و فروش و استفاده از آن برای مردان، چه حکمی دارد؟

ج. اگر طلای استفاده شده در آنها به اندازه ای کم باشد که پوشش طلا صدق نکند، اشکال ندارد [(4)] .

فروش طلا به زنان بد حجاب

س58. آیا طلا فروش می تواند طلا و جواهرات را به زنانی بفروشد که می داند آن را از نامحرم نمی پوشانند؟

ج. در فرض مرقوم در صورتی که عرفاً کمک به انجام گناه محسوب نشود، و وظیفه نهی از منکر نباشد، اگر فروش به قصد منفعت حلال باشد، اشکال ندارد.

خلخال

س59. زنان به خاطر زینت، زنجیری به پای خود می بندند که خلخال نامیده می شود، خرید و فروش آن چه حکمی دارد؟

ج. خرید و فروش زیور آلات زنانه از قبیل خلخال و چیز های دیگر اشکال ندارد ؛ ولی خانم ها هنگام استفاده باید از نشان دادن زینت خود به دیگران اجتناب نمایند.

---

1. اجوبه/ س 1163: آلات موسیقی که دانش آموزان مدارس عضو گروههای سرود آموزش و پرورش از آنها استفاده می کنند چه حکمی دارند؟ ج. آن دسته از آلات موسیقی که در نظر عرف از آلات مشترک قابل استفاده برای کارهای حلال محسوب می شوند، جایز است بطور غیر لهوی برای مقاصد حلال بکار گرفته شوند ولی آلاتی که عرفا از آلات مخصوص لهو محسوب می شوند جایز نیست مورد استفاده قرار گیرند.

2. ساخت جواهرات طلا اگر به منظور استفاده مردان باشد، حرام است و خرید و فروش آن به این قصد جایز نیست.

3. ساخت جواهرات طلا اگر به منظور استفاده مردان باشد، حرام است و خرید و فروش آن به این قصد جایز نیست.

4. اگر آب طلا به آن داده شده، و یا از فلزی ساخته شده که مقداری طلا مخلوط دارد به طوری که به آن طلا یا نقره نمی گویند، حکم طلا را ندارد.

ظروف طلا و نقره

س60. ساخت و خرید و فروش ظروف طلا و نقره که بعنوان ظرف خوردن و آشامیدن مورد استفاده قرار می گیرد، چه حکمی دارد؟

ج. خوردن و آشامیدن از ظرف طلا و نقره حرام است. ولی استفاده های دیگر غیر از خوردن و آشامیدن حرام نیست. و اگر به قصد استفاده برای خوردن و آشامیدن ساخته یا خرید و فروش شود، جایز نیست.

س61. ساخت و خرید و فروش ظروف طلا برای استفاده در دکوراسیون منزل و کارهای تزئینی دیگر چه حکمی دارد؟

ج. اشکال ندارد.

وسایل زینتی

س62. خرید و فروش و استفاده از وسایل زینتی از قبیل لوستر که با طلا یا نقره زینت داده شده اند، چه حکمی دارد؟

ج. فی نفسه اشکالی ندارد.

عطردان و سرمه دان

س63. خرید و فروش و استفاده از قاب قرآن، عطردان و سرمه دانی که از طلا یا نقره ساخته شده، چه حکمی دارد؟

ج. فی نفسه اشکال ندارد.

معامله طلا و نقره به صورت نسیه

س64. آیا خرید و فروش طلا به صورت نسیه ای اشکال دارد؟

ج. نقدی بودن یا نسیه بودن قیمت کالا، وابسته به توافق دو طرف است، بله در معاملۀ طلا در برابر طلا، به صورت نسیه و یا گرفتن اضافه در برابر آن، جایز نیست.

س65. در خرید و فروش طلا و نقره به صورت نسیه یا قسطی، قیمت آن را می توان زیاد محاسبه کرد؟ و اگر برای هر ماه نسیه درصد مشخصی به قیمت نقدی افزوده شود، مسأله چه حکمی پیدا می کند؟

ج. اگر به هنگام فروش جنس، قیمت آن را به طور نسیه و یا قسطی تعیین کنند، معامله صحیح است، هر چند قیمت قسطی بیشتر از قیمت نقدی باشد. ولی اگر معامله بر قیمت نقد انجام گیرد، و در تقسیط پرداخت ثمن چیزی بر آن بیفزاید، چنین قراردادی حرام و باطل است.

س66. با توجه به نوسانات قیمت طلا و نقره، در فروش نسیه یا اقساطی، قیمت زمان تسویه ملاک است، یا قیمت زمان فروش؟ مثلاً 10 گرم طلا فروخته می شود و قرار است مشتری سال بعد پولش را بپردازد، در این صورت طلا باید به قیمت امروز محاسبه شود یا قیمت سال آینده؟

ج. هنگام معامله باید قیمت کالا معین شود تا معامله صحیح باشد و در فروش نسیه یا اقساطی فروشنده می تواند کالا را به قیمت گرانتری بفروشد.

س67. در فروش نسیه طلا یا نقره، چه زمانی طلا یا نقره به مِلک مشتری منتقل می شود، آیا زمان دریافت طلا از فروشنده، یا بعد از پرداخت کامل وجه؟

ج. نسیه یکی از انواع معاملات است که اگر شرایط لازم [1] برای صحت معامله را دارا باشد، از لحظه معامله، کالا به مِلک مشتری منتقل می شود، و قیمت کالا در مدت مشخص شده پرداخت می گردد.

س68. دست گردان کردن طلا و نقره به شکل نقد و نسیه صحیح چه حکمی دارد؟ به این صورت که زرگر طلا یا نقره را به مدت 2 ماه به طور نسیه به خریدار بفروشد، و خریدار آن را تحویل گرفته و در همان لحظه آن را به قیمت پایین تر و به صورت نقدی به خود زرگر بفروشد، و پول آن را دریافت نماید؟

ج. این نوع بیع، صوری و وسیله ای برای دستیابی به قرض ربوی می باشد، و لذا حرام و باطل است. بله، اگر مال خود را به طور جدّی و به نحو صحیح شرعی بفروشند، و سپس اقدام به خرید نقدی یا نسیه آن به همان قیمت یا بیشتر از قیمت نقدی از مشتری نماید، اشکال ندارد.

گرو گذاشتن طلا تا پایان اقساط

س69. در فروش اقساطی طلا، فروشنده برای اطمینان از پرداخت تمام مبلغ طلا از طرف مشتری، طلا را پیش خودش از بابت ضمانت نگه می دارد، و پس از پایان اقساط مشتری، طلا را به او تحویل می دهد ؛ حکم مساله چیست؟

ج. اگر با رضایت مشتری این کار انجام شود اشکال ندارد، البته فروشنده بدون اذن مشتری حق استفاده از آن را ندارد.

س70. در فروش اقساطی طلا، برای ضمانت از مشتری، طلای خودش را به صورت ضمانت می گیریم، و مشتری خُلف وعده در پرداخت اقساط نموده است، آیا طلا فروش می تواند طلای ضمانتی وی را بدون اعلام به او بفروشد؟

ج. اگر فروشنده از طرف مشتری برای فروش طلا وکالت نداشته باشد، حق ندارد بدون مراجعه به مشتری، آن را بفروشد.

فروش نسیه طلا و نقره و بدقولی خریدار در پرداخت بدهی

س71. در فروش طلا و نقره چنانچه خریدار در پرداخت نماید، آیا برای فروشنده حق فسخ ثابت می‌شود؟

ج. اگر مشتری ثمن را در زمان مشخص شده تحویل ندهد، فروشنده حق فسخ معامله را ندارد. مگر در ضمن معامله شرط کند که حق فسخ دارد. البته اگر پرداخت بدهی به اندازه ای تأخیر بیافتد که ارزش پول کم شود، بنابر احتیاط باید نسبت به کاهش ارزش پول مصالحه کنند.

س72. در معامله نسیه، اگر خریدار از پرداخت وجه خودداری کند و قیمت طلا و نقره به خاطر تورّم افزایش یابد، آیا زرگر می‌تواند این مبلغ را از خریدار مطالبه نموده و یا در صورت نیاز اقدام قانونی انجام داد؟

ج. فروشنده حق مطالبه ی مبلغی بیشتر از قیمت معیّن شده را ندارد، ولی در صورتی که بر اثر کوتاهی خریدار در پرداخت پول، قدرت خرید فروشنده و ارزش پول پایین بیاید، و متضرر شود، احوط این است که با مشتری در مقدار مابه التفاوت مصالحه کند.

تحویل طلا و نقره در مجلس معامله

س73. آیا در خرید و فروش طلا با نقره یا برعکس، لازم است طلا یا نقره در همان مجلس و محل معامله به خریدار تحویل داده شود؟ به عبارتی شرط صحت معامله تحویل در مجلس معامله است؟

ج. اگر طلا یا نقره را به طلا یا نقره بفروشند، باید فروشنده و خریدار پیش از آن که از یکدیگر جدا شوند،

جنس و عوض آن را به یکدیگر تحویل دهند، و اگر هیچ مقدار از چیزی را که قرار گذاشته اند، تحویل ندهند معامله باطل است.

1. شرایط لازم برای صحت معامله در بخش اول ، احکام عمومی خرید و فروش ذکر شده است.

طلای منقوش به اسماء متبرکه

س74. حکم خرید و فروش طلایی که روی آن آیه قرآن یا اسماء و اوصاف الهی و یا اسماء معصومین (علیهم السلام) نوشته شده، چیست؟

ج. نوشتن و قالب ریزی آیات قرآنی و اسماء جلاله و امثال آن بر روی طلا و جواهرات اشکال ندارد، و خرید و فروش آن ها اشکالی ندارد. ولی کسی که می خواهد استفاده نماید، واجب است که احکام شرعی آنها را رعایت نماید و از بی احترامی و نجس کردن و مسّ بدون وضوی آنها خودداری کند.

س75. حکم خریدن طلایی که بر روی آن اسماء متبرکه حک شده است، برای ذوب کردن و قالب ریزی مجدد، چیست؟

ج. اشکال ندارد.

س76. اگر فروشنده بداند، خریدار احکام شرعی اسماء متبرکه ای که بر روی طلا یا نقره حک شده است را رعایت نمی کند (مثلاً بدون وضو به آن دست می زند) ، فروش به این گونه افراد چه حکمی دارد؟

ج. اگر فروش آن عرفاً کمک به عمل حرام خریدار محسوب شود، و همچنین اگر وظیفه نهی از منکر باشد، نباید معامله را انجام دهد.

س77. زیورآلاتی که اسماء متبرکه بر روی آن ها حک شده و مورد استفاده کودکان و نوجوانان است، و از طرفی چون مکلف نیستند، و رعایت احکام شرعی اسماء متبرکه را ندارند، خرید و فروش این گونه زیور آلات چه حکمی دارد؟

ج. اشکال ندارد.

س78. حکم خرید و فروش انگشتر و طلاجاتی که بر روی آنها تصاویر منسوب به پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) و ائمه اطهار (علیهم السلام) ، حک شده است، چیست؟

ج. این کار فی نفسه از نظر شرعی اشکال ندارد، به شرط این که مشتمل بر اموری که از نظر عرف، اهانت و بی احترامی محسوب می شود نبوده و با شأن آن بزرگان، منافات نداشته باشد.

س79. اگر مشتری، جواهراتی خریداری نماید که منقش به اسماء متبرّکه باشد، آیا لازم است احکام شرعی مربوط به اسماء متبرّکه را به او یاد آوری کنیم؟

ج. تذکر دادن واجب نیست، مگر آن که بدانید جاهل به حکم شرعی است.

زیور آلات با طرح صلیب و آرم فرقه های منحرف

س80. آیا خرید و فروش طلا و جواهرات با طرح صلیب یا علامت فرقه های منحرف جایز است؟

ج. جایز نیست.

زیور آلات با طرح و نقش حیوانات

س81. خرید و فروش زیور آلات و جواهرات با طرح و نقش حیوانات چه حکمی دارد؟

ج. ساخت، نگه داری و خرید و فروش تصویر جاندار، اعمّ از مجسّم و غیر مجسّم فی نفسه، حرمتی ندارد.

طلاجات منقوش به عکس انسان و پادشاهان

س82. حک کردن عکس برخی از شخصیت ها و پادشاهان ایرانی و خارجی بر روی زیورآلات و سکه ها چه حکمی دارد؟

ج. اگر ترویج باطل محسوب شود، جایز نیست.

خرید و فروش سکه

س83. آیا خرید و فروش سکه طلا به صورت عددی در صورتی که مشتری وزن آن را نداند، صحیح است؟

ج. اگر خرید و فروش آن به صورت عددی متعارف باشد، اشکال ندارد، در غیر این صورت اگر وزن آن مجهول باشد، معامله باطل است.

خرید و فروش اینترنتی طلا و نقره

س84. خرید و فروش طلا و نقره به صورت اینترنتی چه حکمی دارد؟

ج. مانعی ندارد.

سپرده گذاری طلا

س85. سپرده گذاری طلا در بانک چه حکمی دارد؟

ج. اگر طبق یکی از عقود اسلامی باشد، مانع ندارد.

خرید و فروش طلا به صورت شناور

س86. حکم خرید و فروش طلا به صورت شناور چیست؟ (مثلا امروز توافق می کنند یک ماه دیگر 100 گرم طلا تحویل داده شود، و وجه آن نیز در آن روز سه میلیون تومان محاسبه شود و در آن روز اگر طلا گران شد، فروشنده ضرر می کند ؛ و اگر ارزان شود، خریدار ضرر می کند.)

ج. معامله ای که در آن، پرداخت پول به صورت نسیه بوده و فروشنده هم متعهد شده کالایی را که عین مشخصی نیست، در آینده تحویل دهد، معامله دین به دین بوده و از نظر شرعی صحیح نیست. (یعنی هم پول و هم کالا نسیه است) .

لحاظ کردن اجرت ساخت در خرید و فروش طلا

س87. سازنده طلا به چه میزان می تواند أجرت ساخت از زرگر دریافت نماید؟

ج. تعیین أجرتِ کار انجام شده بر اساس توافق طرفین می باشد، ولی باید در حق مشتری اجحاف نشود. و اگر قانونی وجود داشته باشد، باید رعایت شود. (1)

س88. اگر زرگر أجرت ساخت طلا را نداند، و یا فراموش کرده باشد، آیا می تواند درصد مشخصی (آن مقدار که احتمال می دهد درست باشد) از بابت اجرت ساخت، از مشتری دریافت کند؟

ج. زرگر می تواند طلا را بدون اعلام اجرت ساخت، بفروشد.

س89. اگر زرگر طلا را با اجرت ساخت معینی خریداری کند، و بدون هیچ گونه تغییری بخواهد آن را بفروشد، آیا می تواند اجرت ساخت را بیشتر از اجرت ساخت واقعی به مشتری اعلام نموده و دریافت کند؟

ج. نمی تواند خلاف واقع اعلام نماید.

س90. سود طلا در عرف بازار و قانون اتحادیه طلا و جواهر 7% می باشد، ولی فروشنده به جای سود 7%، طلا را با سود 3% می فروشد، و 4% دیگر را روی أجرت

ساخت اضافه کرده و به مشتری اعلام می کند که با سود 3 % می فروشد در حالی که مشتری خبر ندارد، آیا این معامله اشکال دارد؟

ج. معامله صحیح است اما مشتری می تواند معامله را فسخ کند.

س91. طلا فروشی برای جذب مشتری و فروش بیشتر، طلاهای خود را برخلاف عرف بازار با أجرت ساخت کمتر یا سود کم، به قیمت پایین تری می فروشد، این کار باعث فروش کمتر طلافروشان دیگر می شود، و شاید گاهی باعث کمتر سود بردن آنها شود، این مسأله چه حکمی دارد؟

ج. معامله صحیح است.

فروش چک به مبلغ کمتر یا بیشتر

س92. اگر سکه و طلاجاتی در مقابل چک یک ماهه فروخته شود، و قبل از وصول آن، خریدار و فروشنده توافق کنند که چک دیگری به مبلغ زیادتر با 2 ماه دیگر از طرف مشتری ارائه شود ؛ (یعنی مدت پرداخت بدهی با پرداخت مبلغی از طرف مشتری، بیشتر شود) این کار از نظر شرعی چه حکمی دارد؟

ج. اضافه کردن مدت بدهی همراه با افزایش مقدار بدهی، ربا و حرام است، حتی اگر طرفین راضی باشند ؛ اما اگر معامله قبلی را با توافق یکدیگر فسخ کنند، و معامله ی جدیدی با قیمت بیشتر و مدت طولانی تر انجام دهند، مانع ندارد.

س93. خرید و فروش چک و سفته مدت دار به صورت نقد به قیمتی کمتر از مبلغ نوشته شده در آن که امروزه هم رایج است، چه حکمی دارد؟

ج. فروش چک مدت دار به دیگری به کمتر یا بیشتر از مبلغ مندرج در چک در صورتی که آن چک بابت طلبی باشد که از کسی دارد، جایز است و اشکال ندارد ؛ آنچه اشکال دارد و جایز نیست، این است که مبلغی از کسی قرض بگیرد، و در برابر آن چک مدت دار به مبلغ بیشتر از مبلغ قرض به او بدهد این عمل قرض ربوی است، و حرام است، اگر چه بعید نیست اصل قرض صحیح باشد.

س94. آیا چک به منزله پول نقد است، به طوری که اگر بدهکار آن را به طلبکار بدهد برئ الذمّه می شود؟

ج. چک به منزله پول نقد نیست، و تحقّق أدای دین یا ثمن با دادن آن به طلبکار یا فروشنده متوقف بر این است که عرفاً قبض چک، قبض مبلغ آن محسوب شود ؛ و این با تفاوت موارد و اشخاص، تفاوت پیدا می کند.

1. ج. فروش کالایی که قیمت معیّنی از طرف دولت ندارد، به قیمتی که مورد توافق خریدار و فروشنده است و اجحاف در حق خریدار هم نباشد، اشکال ندارد. (أجوبه الاستفتائات سوال 1615)
ج. در صورتی که به حد اجحاف نرسیده و با رضایت اشخاص باشد، اشکال ندارد و اگر در این زمینه مقرراتی وجود دارد، باید مراعات شود.

غش در معامله

س95. اگر سطح فلزی را آب طلا یا نقره بدهند، و با عنوان طلا یا نقره بفروشند، معامله چه حکمی دارد؟

ج. معامله باطل است.

س96. اگر فلزاتی از قبیل نقره و مس را با طلا مخلوط نمایند (به خاطر استحکام طلا و به میزانی که در صنف زرگران متعارف است) ، آیا فروش آن به عنوان طلا و به قیمت طلا جایز است؟

ج. اگر طلا صدق می کند، و عیار آن محفوظ است، اشکال ندارد.

س97. طلا فروش، جنسی را با وصف خاصی مثل فیروزه نیشابور یا برلیان اصل خریداری نموده و به مشتری فروخته است، اگر بعداً معلوم شود که جنس مذکور دارای ویژگی های ذکر شده نبوده است، معامله انجام شده چه حکمی دارد؟ و چه کسی ضامن است؟

ج. اگر عین خارجی را با وصف خاص می فروشد، در صورتی که معلوم شود آن وصف را نداشته، می تواند معامله را فسخ کند ؛ و اگر کلّی می فروشد [1] مشتری می تواند در صورت خلاف عوض کند و آن توصیف شده را بگیرد.

تدلیس

س98. آیا نحوه‌ی چیدن طلا و نقره و زیاد کردن نور و استفاده از چراغ های رنگی در ویترین مغازه، تدلیس[2] و فریب در معامله محسوب می شود؟

ج. صرف آنچه در سؤال آمده تدلیس نیست، بله اگر به گونه ای باشد که عیب کالا را مخفی کند یا وصف کمالی را در کالا اظهار کند که واقعاً کالا آن کمال را ندارد، تدلیس و حرام است.

اختلاف ترازوها

س99. با توجه به این که برخی از ترازوهای زرگران در مقادیر زیر یک گرم دقت کافی ندارند، حکم معاملات صورت گرفته و سود حاصله با این نوع ترازوها چیست؟

ج. فروشنده باید مطمئن باشد وزنی را که به مشتری اعلام کرده صحیح است، و کم فروشی صورت نگرفته است.

س100. اگر طلا فروش نداند ترازوی او دقّت لازم برای وزن طلا را دارد یا نه ؛ آیا در این صورت می تواند از این ترازو استفاده نماید؟

ج. نمی تواند، مگر این که مطمئن شود کم فروشی صورت نگرفته است.

س101. اگر مشتری بعد از خرید طلا بفهمد، وزنی که فروشنده برای طلا گفته است بیشتر از مقدار واقعی آن است، آیا حق فسخ معامله برای مشتری ثابت می شود؟

ج. طلای مشخصی که بر اساس وزنش خریداری شده است اگر وزنش کمتر از وزن مورد توافق باشد معامله صحیح است، ولی باید فروشنده پول اضافی را به مشتری برگرداند.

تخفیف کاذب

س102. اگر فروشنده، طلای یکصد هزار تومانی را یکصد و بیست هزار تومان قیمت بدهد، و بعد برای بازار گرمی به مشتری بگوید بیست هزار تومان به شما تخفیف دادم ؛ این تخفیف کاذب چه حکمی دارد؟ و آیا باعث باطل شدن معامله می شود؟

ج. معامله اشکال ندارد.

س103. زرگر می داند بیشتر مشتری ها برای تخفیف گرفتن زیاد چانه می زنند، به این خاطر قیمتی بالاتر از نرخ مصوّب و قانونی را به مشتری اعلام می کند، و در صورت چانه زدن مشتری در ظاهر به عنوان تخفیف، قیمت اصلی و مصوب را از مشتری می گیرد، این کار چه حکمی دارد؟

ج. معامله صحیح است.

1. معنای خرید و فروش به صورت کلی : بیع کلّی، مقابل بیع شخصی است که عبارت است از خرید و فروش کالایی که دروصف، معیّن و مشخّص است، لیکن در خارج و مصداق، کلّی و قابل صدق بر افراد متعدّد می باشد، مانند بیع صد گرم از طلای موجود در مغازه. معنای خرید و فروش به صورت جزئی و شخصی : خرید و فروش کالایی که در مصداق و بیرون، معیّن و مشخّص است، و معامله بر روی همان کالای مشخص و معین می شود. مانند معامله بر روی این انگشتر مشخص و معین.

2. تدلیس به معنای خدعه و فریب است. البته نه هر خدعه ای، بلکه مقصود پوشاندن عیب یا اظهار کمال در شیء یا کسی ادرحالیکه واقعا آن وصف وجود ندارد. یا مخفی کردن وصفی که رغبتی به آن نیست ..

ربا در معاوضه طلا و نقره

س104. منظور از ربای معاوضی چیست؟

ج. ربای معاوضی عبارت است از معاوضه یا فروش کالای پیمانه ای یا وزنی به کالای هم جنس دیگر با گرفتن زیادی، اعم از این که زیادی عینی باشد یا حکمی [1] ، به ربای معاوضی ربای معاملی یا ربا در معامله و معاوضه نیز گفته می شود.

تبصره: ربای معاملی (معاوضی) ، اختصاص به بیع (خرید و فروش) ندارد و شامل هر گونه معامله و معاوضه از قبیل صلح، هبهٔ معوّضه و مانند آن نیز می شود.

س105. آیا در خرید و فروش طلا و نقره ربا محقق می شود؟

ج. اگر طلا را به طلا، یا نقره را به نقره بفروشد، (سکه باشد یا زیور آلات) در صورتی که وزن یکی از آنها زیادتر از دیگری باشد معامله حرام و باطل است. ولی اگر طلا را به نقره، یا نقره را به طلا بفروشد، معامله صحیح است، و لازم نیست وزن آنها مساوی باشد.

س106. آیا انواع مختلف طلا از قبیل طلای سفید، طلای زرد، طلای 18 عیار و 24 عیار، یک جنس محسوب شده و ربای معاوضی در آن ها محقق می شود؟

ج. اگر منظور از طلای سفید همان پلاتین است (چیزی غیر از طلای زرد) پس جنس آن با طلا متفاوت است. ولی اگر منظور همان طلای زرد است که آن را سفید کرده اند، یک جنس است ؛ و همچنین طلای 18 عیار با طلای 24 عیار یک جنس محسوب می شوند، و ربای معاوضی در آنها محقق می شود.

س107. در مبادله طلا با طلا در صورتی که وزن آنها متفاوت باشد، آیا با ضمیمه کردن یک جنس دیگر به طلایی که وزنش کم می باشد معامله را از ربوی بودن خارج می کند؟

ج. در فرض مذکور، اگر چیزی ضمیمه می شود تا طلای اضافی در مقابل آن قرار بگیرد، و غرض، فرار از ربا نباشد، اشکال ندارد، و معامله ربوی نخواهد بود.

تبصره: معامله 5 گرم طلا با 4 گرم طلا به خاطر زیادی، ربا بوده و حرام است ؛ ولی اگر 5 گرم طلا در مقابل 4 گرم طلا و مقداری پول معاوضه شود صحیح است. چون یک گرم طلای اضافی در مقابل پول قرار می گیرد.

س108. آیا تمامی شرایطی که برای صحت معاملات طلا شرط شده است، در مورد معاملات نقره هم جاری است؟

ج. طلا و نقره نسبت به شرایط لازم برای صحت معامله و ربوی بودن یا نبودن، یکسان بوده و هیچ تفاوتی با همدیگر ندارند. [2]

معاوضه طلای دست دوم با طلای نو

س109. آیا خرید و فروش طلا به صورتی که امروزه در بازار رایج است، از نظر شرعی صحیح است؟ (یعنی مشتری طلای دست دوم را داده و در مقابل طلای نو می خرد.)

ج. اگر طلای دست دوم را به قیمت معیّنی به او بفروشید، و بعد طلای نو را به قیمت معیّن بخرید، اشکال

ندارد.

تبصره: اگر معامله جداگانه ای برای طلای دست دوّم و معامله دیگری برای طلای نو صورت می گیرد، صحیح است. ولی اگر طلای دست دوّم در مقابل طلای نو معاوضه بشود، گرفتن طلا یا پول اضافی جایز نیست. مثلاً معاوضه 5 گرم طلای کهنه در مقابل 4 گرم طلای نو صحیح نیست، و همچنین معامله 5 گرم طلای کهنه و پرداخت مقداری پول در مقابل 5 گرم طلای نو جایز نیست و ربا می شود.

س110. اگر طلا فروش قیمت طلای کهنه مشتری را حساب نموده و طلای انتخاب شده از سوی مشتری را هم حساب نموده، و بگوید من این طلای شما را برمی دارم، و علاوه بر آن شما باید 100هزار تومان دیگر به من بدهید ؛ آیا چنین معامله برای مشتری صحیح است ؟

ج. اگر مشتری متوجه است که، فروشنده قیمت طلای نو و کهنه را محاسبه نموده و تفاوت قیمت دو معامله را ذکر می کند صحیح است، اگر چه از جزئیات معامله اطلاع نداشته، و به سخن فروشنده اعتماد می کند. (3)

س111. اگر سازنده جواهرآلات، 100 گرم طلای آماده و ساخته شده را به طلافروش بدهد، و همان میزان طلای شکسته و دست دوم گرفته، و مقداری پول هم به عنوان اجرت ساخت بگیرد، آیا این کار از نظر شرعی صحیح است؟

ج. اگر معامله بین 100 گرم طلا در مقابل 100 گرم طلا بوده و اجرتی هم در مقابل ساخت آن قرار داده شود، مانع ندارد.

تبصره:معامله طلا با طلا در صورتی جایز است که هم وزن باشند در فرض مذکور می توان:
1. طلای شکسته و طلای نو را بر اساس قیمت خودشان معامله کرد تا اشکالی نداشته باشد.
2. طلا را به هم وزن خودش معاوضه نموده و معامله دیگری بین اجرت و دستمزد آن قرار دهند.

س112. اگر زرگر 100 گرم طلای کهنه ی خود را به سازنده ی طلا تحویل دهد تا 100 گرم طلای نو از او تحویل بگیرد، و هنگام معامله با سازنده ی طلا، شرط کند که به جای أجرت ساخت، هم معادل با مقدار اجرت آن، طلای کهنه (مثلاً 10 گرم) تحویل دهد، آیا این کار صحیح است؟ و اگر طلا گران شود باید أجرت ساخت را بر اساس قیمت قبلی طلا محاسبه نماییم، و یا قیمت فعلی؟

ج 1: اگر أجرت ساخت را معین کنند، اشکال ندارد.
ج 2: أجرت ساخت را باید هنگام قرارداد معین کنند، و طبق شرط، معادل همان أجرت تعیین شده، طلا بگیرد.

س113. آیا می توان ده مثقال طلای خالص دست دوم را با ده مثقال طلای غیر خالص (مثلا طلای تزئین شده به نگین) معاوضه کرد؟

ج. طلای خالص در صورتی که سنگین تر از طلای غیر خالص باشد، معاوضه صحیح است.

تبصره: در معاوضه طلا با طلا باید هم وزن باشند، ولی اگر یکی از طلاها سنگین تر باشد، باید در مقابل آن مقداری پول یا چیز دیگر (مثل نگین) قرار گیرد.

س114. اگر مشتری 30 گرم طلای کهنه به زرگر بفروشد تا بعد از 9 ماه 30 گرم طلای نو از او تحویل بگیرد، آیا این معامله شرعاً صحیح است؟

ج. معامله طلا در برابر طلا، به صورت نسیه، جایز نیست.

خرید و فروش طلای دست دوّم

س115. در برخی مواقع طلای خریداری شده از مشتری در حدّ نو می باشد، و با پرداخت و آبکاری روی آن، با طلای نو برابری می کند، آیا می توان آن را به جای طلای نو فروخت؟ آیا اطلاع دادن به مشتری لازم است؟

ج. اگر مشتری طلا را به شرط نو بودن می خرد، و یا این که معامله مبتنی بر نو بودن طلا واقع شده، فروش

طلای خریداری شده به جای طلای نو جایز نیست. ولکن در صورت فروش، معامله صحیح است، و در صورت جهل مشتری به دست دوّم بودن طلا هنگام معامله، مشتری حق فسخ معامله را دارد.

س116. اگر شخصی طلای قدیمی و عتیقه ی با ارزش را برای فروش عرضه کند، و خریدار (صاحب مغازه) بدون این که به فروشنده طلا (مشتری) اطلاع دهد، آن را به قیمت طلای معمولی بخرد؟ این معامله از نظر شرعی چه حکمی دارد؟

ج. در معامله فریب دادن طرف مقابل جایز نیست. و در فرض سؤال فروشنده ی طلا می تواند با استفاده از خیار غبن، معامله را فسخ نماید.

معاوضه سکه با سکه

س117. آیا تفاوت وزن در تعویض یک نوع سکه ی طلا به سکه ای از نوع دیگر اشکال دارد؟

ج. در معامله طلا به طلا، سکه باشد یا غیر سکه، در صورتی که وزن یکی از آنها زیادتر از دیگری باشد، معامله حرام و باطل است.

س118. آیا معاوضه یک سکه طلای بهار آزادی، با دو نیم سکه بهار آزادی اشکالی دارد؟ اگر فروشنده ی نیم سکه ها، علاوه بر تعویض، خواهان دریافت مقداری پول نقد هم باشد، آیا این کار از نظر شرعی صحیح است؟

ج. معاوضه یک سکه در مقابل دو سکه در صورتی که وزن آن ها یکسان باشد، صحیح است. ولی گرفتن مبلغ اضافی ربا بوده و حرام است. و معامله باطل خواهد بود.

س119. سکه بهار آزادی طرح قدیم با سکه بهار آزادی طرح جدید تفاوت قیمت دارد، در حالی که جنس و مقدار هر دو یکی است. آیا این اختلاف قیمت و دریافت مبلغی اضافی در موقع تعویض این دو نوع سکه، اشکال دارد؟

ج. معاوضه موارد مذکور صحیح نیست ؛ در معامله دو سکه ی هم وزن، گرفتن چیز اضافی ربا بوده، و حرام است. مگر این که معاوضه ی مذکور در ضمن دو معامله انجام شود، مثلاً سکه بهار آزادی طرح جدید را به فلان مبلغ معین بخرد، سپس سکه بهار آزادی طرح قدیم را به فلان مبلغ معیّن بفروشد، که در این صورت کم و زیاد بودن مبالغ آنها اشکال ندارد.

تعویض نقره با نقره یا طلا

س120. آیا می توان انگشتر نقره ای که شکسته با یک انگشتر سالم معاوضه نمود؟ اگر فروشنده مقداری پول اضافی هم بخواهد، آیا معامله صحیح خواهد بود؟

ج. اگر نقره را به نقره بفروشند، در صورتی که وزن یکی از آنها زیادتر باشد، معامله حرام و باطل است. مگر این که در مقابل نقره ای که وزن آن زیادتر است پول یا چیزی پرداخت گردد.

س121. آیا در معاوضه مستقیم طلا با نقره، لازم است وزن آن ها مساوی باشد تا معامله صحیح شود؟

ج. اگر طلا را به نقره، یا نقره را به طلا بفروشند معامله صحیح است، و لازم نیست وزن آنها مساوی باشد.

1 . زیاده ی حکمی و عینی: این دو نوع زیاده در بحثربا مطرح است. در دو مال از یک جنس ، گاهی یکی بر دیگریزیاده عینی و حقیقی دارد، مانند یک کیلو گندم در برابر دو کیلو گندم ؛ و گاهی چنین نیست، بلکه زیاده، حکمی و معنوی است، مانند یک کیلو گندمنقد در برابر یک کیلو گندم نسیه ، یا در برابر یک کیلو گندم باحقسکونت در منزل یا آموختن چیزی .

دفتر مقام معظم رهبری
www.leader.ir

1. اگر طلا را به طلا یا نقره را به نقره بفروشد، سکه دار باشند یا بی سکه، در صورتی که وزن یکی از آنها زیادتر از دیگری باشد، معامله حرام و باطل است.

3. سؤال جدید : اگر شخصی 5/ 2 مثقال طلا برای عوض کردن بیاورد، و قیمتش بر فرض پنج هزار تومان باشد، و در عوض 2 مثقال طلا بگیرد به قیمت پنج هزار تومان، در این صورت قیمت یکی است، ولی وزن تفاوت می کند، آیا اشکال دارد یا نه؟ ج ـ در فرض مرقوم اگر طلا را به قیمتی که توافق کردند بفروشد، و با پول آن، دوباره طلای دیگری به وزن مساوی یا بیشتر یا کمتر بخرد، اشکال ندارد.

کم شدن وزن طلا

س122. در هنگام تعمیر طلا (براّق کردن، کوچک کردن و ...) عموماً تعمیرکاران از دستگاه پرداخت یا فرز یا فرچه و یا سوهان استفاده می کنند و این کار باعث ریزش مقداری از طلای مشتری می شود، حکم چنین تعمیری چیست؟ آیا اطلاع داشتن یا نداشتن مشتری از این مساله، تفاوتی در حکم می کند؟

ج. تعمیر فی نفسه اشکال ندارد ؛ ولی بُراده ی آن را باید به صاحبش برگردانید، و یا از او اجازه تصرف بگیرید.

س123. در تعمیرات طلا، ذرات ریز طلا جمع می شود، آیا تعمیرکار می تواند آن ها را بازیابی کرده و مورد استفاده قرار دهد؟

ج. بدون اجازه ی صاحبان آنها جایز نیست، و اگر صاحبان آنها را نمی شناسد یا به آنها دسترسی ندارد، حکم مجهول المالک را دارد.

س124. اگر تعمیرکار به مشتری بگوید که در زمان تعمیر، مقداری اندکی از طلا ریزش خواهد کرد، و او قبول کند و یا بگوید اشکالی ندارد، آیا این مقدار برای رفع ضمان و استفاده از براده ی طلا کافی است؟

ج. مجرّد آنچه ذکر شد برای رفع ضمان کافی نیست، مگر این که قصد مشتری، اعراض از برادهی طلا باشد.

س125. اگر تعمیرکار طلا در تابلوی مغازه خود عبارتی به این صورت بنویسد «قابل توجه مشتریان عزیز، چون در زمان تعمیر مقداری از طلا ریزش دارد لذا مشتریان حلال کنند» آیا رفع ضمان از تعمیرکار می کند؟

ج. وجود تابلوی مذکور، رافع ضمان نیست.

س126. اگر تعمیرکار طلا هنگام ساییدن و براّق کردن طلا، اشتباهاً بیش از حدّ معمول، طلا را بساید و این کار باعث ریزش بیشتر طلا شود، آیا ضامن است، و باید به مشتری اعلام کند؟

ج.ضامن است، و باید به مشتری اعلام کند.

شکستن طلا یا نگین در زمان تعمیر

س127. اگر هنگام تعمیر نگین یا طلا، به آن خسارتی وارد شود، آیا تعمیرکار ضامن خواهد بود؟

ج. تعمیرکار ضامن است، هرچند دقت و احتیاط را در انجام کار مراعات کرده باشد.

س128. آیا تعمیرکار می تواند با مشتری شرط کند که در صورت شکستن یا هر نوع خسارتی به طلا یا نگین، ضامن نخواهد بود؟

ج. اشکال ندارد.

تعیین نکردن أجرت در تعمیر طلا

س129. چنانچه قبل از ساخت و یا تعمیر طلا، اجرت ساخت یا تعمیر مشخص نشود، و بعد از انجام کار، مشتری أجرت تعیین شده را نپذیرد، و ادّعا کند که گران است، چه باید کرد؟

ج. اگر در عقد إجاره، اجرت مشخص نشود، اجیر مستحق اجرت المثل خواهد بود. [1]

پایین بودن عیار لحیم در تعمیر طلا

س130. اگر تعمیرکاری برای جوش دادن طلا از لحیم طلا استفاده کند ؛ اگر عیار لحیم طلا پایین تر از عیار خود طلا باشد، آیا این کار اشکال دارد؟

ج. اگر عرفاً غش بر آن صدق نمی کند، اشکال ندارد.

استفاده از لحیم طلا در پلاتین

س131. گاهی تعمیرکار به علت نداشتن لحیم پلاتین، برای کوچک کردن حلقه ازدواج مردانه که از جنس پلاتین است، از لحیم طلا استفاده می کند، حکم استفاده از این حلقه برای مرد و عمل تعمیرکار از نظر شرعی چه حکمی دارد؟

ج. اگر میزان طلای استفاده شده در حلقه پلاتین (به جهت لحیم طلا) به حدّی کم است که عرفاً پوشیدن یا زینت به طلا برای مرد صدق نمی کند، اشکال ندارد.

تأخیر در پرداخت أجرت تعمیر

س132. اگر مشتری در پرداخت هزینه ی تعمیر طلا، تأخیر کند، آیا تعمیرکار می تواند جنس را فروخته و اجرتش را از آن بردارد؟

ج. اگر نسبت به هزینه، بین مشتری و تعمیرکار اختلاف است، تعمیرکار حق ندارد مال مشتری را بفروشد، اما اگر اختلافی نیست، و در پرداخت هزینه کوتاهی می کند، تعمیرکار می تواند اجرتش را از جنس بردارد.

گم شدن طلای مشتری نزد تعمیرکار

س133.
الف) اگر طلا یا نقره ای که مشتری نزد تعمیرکار گذاشته است، گم شود و یا دزیده شود، آیا تعمیرکار ضامن است؟
ب) در صورتی که وزن طلا مشخص نباشد، تکلیف چیست؟

ج.
الف) در صورتی که تلف شدن به جهت افراط و تفریط تعمیرکار نباشد، و یا شرط ضمان بر او نشده باشد، ضامن نیست.
ب) در فرض ضمان تعمیرکار، آن مقداری را که یقین دارد، بدهکار است. مثلاً اگر شک دارد طلا 4 گرم بود یا 5 گرم، تنها ضامن قیمت 4 گرم است.

س134. اگر تعمیرکار طلای مشتری را گم کند، وظیفه دارد قیمت آن را بدهد، یا مثل آن را؟ اگر بخواهد قیمت آن را بدهد قیمت روزی که گم شده ملاک است یا قیمت روزی که می خواهد پول طلا را به مشتری بدهد؟

ج. در صورتی که مفقود شدن طلا به جهت افراط و تفریط تعمیرکار نباشد، و یا شرط ضمان بر او نشده باشد، ضامن نیست. و در فرض ضمان اگر طلای مذکور، قیمی باشد تنها ضامن قیمت آن با خصوصیاتی که دارد، می باشد. و احتیاط آن است که اگر قیمت متفاوت شده است، مصالحه نمایند.

س135. در محاسبه ی قیمت طلای گم شده آیا فقط قیمت وزن طلا محاسبه می شود یا قیمتی [2] که می توان طلای مشابه آن را از زرگر خرید؟

ج. اگر طلای مذکور، قیمی است، تنها ضامن قیمت همان طلا با خصوصیاتی که دارد، می باشد. و اگر مثلی است، ضامن مثل آن طلا است، و باید مثلش را بدهد.

س136. اگر طلایی نزد تعمیرکار مفقود شود، و مثل آن در بازار موجود نباشد، آیا مشتری می تواند بگوید که باید مثل همان طلا به صورت سفارشی برای من ساخته شود؟

ج. در صورتی که مفقود شدن طلا به جهت افراط و تفریط تعمیرکار نباشد، و یا شرط ضمان بر او نشده

باشد، ضامن نیست. و در صورت ضمان هم اگر طلای مذکور، قیمی باشد، تنها ضامن قیمت آن با خصوصیاتی که داشته، می باشد. و مشتری نمی تواند تعمیرکار را ملزم به ساخت همان طلا به صورت سفارشی نماید.

واسطه گری در تعمیر

س137. تعمیرکار بعد از قبول سفارش از مشتری، آن را به تعمیرکار دیگری داده تا مورد سفارش را تعمیر کند، در حالی که نصف اجرت تعیین شده را به او داده و نصف دیگر را خودش برداشته، این در حالی است که تعمیرکار، اول هیچ کاری در مورد تعمیر طلا (مورد سفارش) انجام نداده است ؛ آیا این کار شرعاً جایز است؟

ج. تعمیرکار اول، نمی تواند اجرتی برای خود بردارد، مگر این که قسمتی از کار را، هر چند کم باشد، خودش انجام داده باشد.

س138. اگر تمامی مراحل تعمیر طلا توسط شاگردِ تعمیرکار انجام بگیرد، این کار شرعاً چه حکمی دارد؟

ج. اگر شرط نشده باشد که تعمیر طلا توسط خود استادکار انجام شود، و تعمیر هم به صورت صحیح انجام شود، اشکال ندارد.

تعمیر طلای مردانه

س139. اگر مشتری انگشتر طلای مردانه جهت تعمیر بیاورد، آیا جایز است که تعمیرکار آن را تعمیر نماید؟ اجرتی که در مقابل این کار می گیرد، چه حکمی دارد؟

ج. تعمیر آن اگر به منظور استفاده مردان باشد، جایز نیست. و اجرتی که در مقابل آن گرفته می شود، حرام است.

1. اگر بعد از عمل معلوم شود اجاره باطل بوده است ، اجیر برای کارش استحقاق اجرة المثل را دارد و همچنین است اگر اجاره به خاطر مغبون شدن یا غیر آن فسخ شود.

2. قیمت طلا + اجرت ساخت + سود زرگر.

اختلاف کیفیت طلای ساخته شده با کار مورد سفارش مشتری

س140. در سفارش طلا و جواهرات، مشتری سفارش ساخت کالای درجه یک را به سازنده می دهد و هزینه آن را پرداخت می کند، اما بعد از ساخت سازنده متوجه می شود کیفیت لازم را ندارد ؛ حال اگر این مساله را به مشتری اطلاع بدهد او از خرید منصرف می شود، در صورت اطلاع ندادن به مشتری، معامله چه حکمی دارد؟

ج. اگر سازنده، جنس را به عنوان کالای درجه یک به خریدار می فروشد عملش حرام است، ولی معامله اش صحیح است ؛ و در هر صورت اگر مشتری بعد از معامله متوجه شود، حق فسخ معامله را دارد.

ساخت زیور آلات طرح دار

س141. حک کردن اسماء متبرکه روی برخی از زیورآلات، که ممکن است بعضی از استفاده کنندگان بدون وضو و غسل آن را لمس کنند، و آداب و احکام شرعی آن را رعایت نکنند، آیا ساخت چنین زیورآلاتی جایز است؟

ج. حک کردن آیات قرآنی و اسمای جلاله و امثال آن اشکال ندارد، ولی بر کسی که به دستش می رسد واجب است که احکام شرعی آنها را رعایت نماید، و از بی احترامی و نجس کردن و مس بدون وضوی آنها خودداری کنند.

تبصره: احکام ساخت تصاویر معمولی و برجسته و مجسمه و زیور آلات طرح دار، مطابق با احکام خرید و فروش زیور آلات طرح دار است، که در آن جا سؤالات متنوعی ارائه شده است. مراجعه شود.

مراجعه نکردن مشتری برای تحویل جنس

س142. شخصی گردنبند طلایی را جهت ساخت، سفارش می دهد، و بیعانه هم می پردازد، اما در مدت مشخص شده برای تحویل گرفتن گردنبد مراجعه نمی کند، آیا سازنده می تواند طلای مذکور را به کسی دیگر بفروشد؟

ج. اگر مشتری ثمن را در زمان مشخص شده تحویل ندهد، فروشنده حق فسخ معامله را ندارد ؛ مگر در ضمن معامله شرط کند که حق فسخ دارد.

س143. مشتری جنسی را سفارش می دهد و بیعانه هم می دهد، و سازنده می گوید پنج روز دیگر سفارش شما آماده است، اما مشتری برای تحویل هیچ وقت مراجعه نمی کند، وظیفه سازنده نسبت به فروش جنس ساخته شده و بیعانه چیست؟

ج. اگر معامله با مشتری تمام شده است، در صورت مأیوس شدن از آمدن مشتری، سازنده می تواند جنس مذکور را بفروشد و حق خودش را بردارد و باقیمانده ی آن را از طرف صاحبش به فقراء صدقه بدهد و بنابر احتیاط مستحب از مرجع یا وکیل او اجازه بگیرد.

س144. در صورت سفارش مشتری و مراجعه نکردن وی برای بردن جنس، سازنده تا چه مدت باید سفارش مشتری را نزد خود نگاه دارد؟

ج. باید به حدّی صبر کند، که عرفاً بگویند از آمدن سفارش دهنده مأیوس شده است.

س145. اگر مشتری با تأخیر برای دریافت سفارش خود رجوع نماید، و سازنده به خاطر نوسانات قیمت بازار دچار ضرر شود، آیا می تواند خسارت خود را از مشتری مطالبه نماید؟

ج. فروشنده حق مطالبه ی مبلغی بیشتر از قیمت معیّن شده را ندارد، ولی در صورتی که بر اثر کوتاهی خریدار، در پرداخت پول، قدرت خرید فروشنده و ارزش پول پایین بیاید، و متضرّر شود، احوط این است که با مشتری در مقدار ما به التفاوت مصالحه کند.

س146. آیا سازنده ی طلا و جواهرات و نقره هنگام تحویل سفارش می تواند با مشتری شرط کند که در صورت تأخیر در پرداخت اجرت، باید جریمه ی دیرکرد بپردازد؟

ج. جریمه تأخیر، صورت شرعی ندارد، هر چند در ضمن معامله شرط شود.

ساخت طلای مردانه

س147. آیا ساخت روکش طلا برای دندان مردان اشکال دارد؟

ج. ساخت روکش طلا برای دندان مردان فی نفسه اشکالی ندارد.

تبصره: گذاشتن روکش طلا یا پلاتین روی دندان اشکال ندارد، ولی پوشاندن دندانهای جلو با طلا، اگر به قصد زینت باشد، خالی از اشکال نیست.

س148. برای این که پلاتین قابلیت تبدیل شدن به انگشتری را داشته باشد، مقداری طلا با آن آمیخته می کنند به طوری که طلا در پلاتین مستهلک می شود، ساخت چنین انگشتری برای استفاده مردان چه حکمی دارد؟

ج. در فرض سؤال اشکال ندارد.

س149. آیا ساخت و استفاده از خودنویس یا قلمدان طلا برای استفاده ی آقایان جایز است؟

ج. فی نفسه اشکالی ندارد.

س150. طلاساز یا تعمیرکار مرد برای امتحان کردن اندازه انگشتر طلا یا بررسی شکل ظاهری آن، برای لحظات کوتاهی انگشتر را در دست خود می کند، آیا این عمل جایز است؟

ج. پوشیدن طلا برای مرد حرام است، و فرقی بین مدت کم یا زیاد نیست.

تبصره: در مورد حرمت ساخت طلای مردانه در بحث خرید و فروش طلا، توضیحاتی بیان شده است.

أجرتِ ساخت سفارشی

س151. چنانچه هزینه ساخت یا تعمیر طلا، بیشتر از مبلغ مورد توافق تمام شود، آیا سازنده یا تعمیرکار حق فسخ یا دریافت مبلغ تمام شده را از مشتری دارد؟

ج. اگر معلوم شود سازنده یا تعمیر کار در این قرارداد مغبون شده است، حق فسخ قرارداد را دارد ؛ و در صورت فسخ می تواند اجرت المثل کاری را که انجام داده است دریافت کند.

تبصره: شرایط صحت معامله در احکام عمومی خرید و فروش بیان شده است.

س152. بعضی از طلاسازان هنگام دریافت سفارش، ادعا می کنند که اجرتشان از بقیه ی سازندگان طلا کمتر است، ولی هنگام تحویل، اجرت ساخت واقعی و عرف بازار را محاسبه و دریافت می کنند، حکمش چیست؟

ج. تقلّب، دروغ و فریب در معاملات جایز نیست.

رعایت نکردن نوبت دیگران

س153. آیا طلاساز یا تعمیرکار می تواند سفارش ساخت یا تعمیر جواهر و طلای کسی که آشنا می باشد یا کار عجله‌ای دارد، بدون نوبت انجام دهد؟

ج. اگر ضمن قرارداد با دیگران زمان خاصی برای انجام کار تعیین نشده است، یا بدون نوبت انجام دادن کار بعضی، در زمان تعیین شده با دیگران تأثیر نمی گذارد، اشکال ندارد.

س154. آیا طلاساز یا تعمیرکار می تواند اجرت کار سفارشی یا کاری که خارج از نوبت انجام می دهد، گران تر حساب کند؟

ج. تعیین اجرتِ کار انجام شده بر اساس توافق طرفین می باشد، ولی باید در حق مشتری هم اجحاف نشود، و اگر در این زمینه قانونی وجود دارد، باید رعایت شود. (1)

بدقولی در ساخت و تعمیر

س155. حکم شرعی بدقولی سازنده یا تعمیرکار در به موقع ندادن جنس سفارش شده، چیست؟ آیا موجب خیار فسخ برای مشتری می شود؟

ج. اگر ضمن قرارداد زمان معینی برای انجام کار شرط شده است، در صورتی که سازنده یا تعمیرکار عمدا کار را در زمان مقرر انجام ندهد مرتکب گناه شده است. و اگر سر موعد معیّن، توان تحویل دادن را ندارد، مشتری حق دارد یا قرارداد را فسخ نماید، و یا صبر نماید تا زمانی که سازنده یا تعمیرکار، آن را تحویل دهد.

بازسازی از مدل دیگران

س156. حکم ساخت طلا و جواهر از روی مدل و طرح طلاهای ایرانی و غیر ایرانی چیست؟

ج. اگر مدل و طرح طلا عرفاً یک حق معنوی برای طراح آن ایجاد می کند ساخت طلا و جواهر از روی مدل و طرح ایرانی بدون اجازه ی تولید کننده و طراح آن جایز نیست. و نسبت به طرح های غیر ایرانی تابع قراردادهایی است که بین جمهوری اسلامی و دولت های آنها منعقد شده است.

تعویض طلای مشتری توسط طلاساز

س157. اگر مشتری مقداری طلا به طلا ساز بدهد تا برایش وسیله ای بسازد، طلا ساز به همان مقدار طلای دیگری جایگزین می کند و همان وسیله را می سازد، و موقع تحویل مزد کار خود را تحویل می گیرد، حکم مساله چیست؟

ج. این کار جایز نیست مگر این که بداند مشتری راضی به آن است.

انصراف مشتری بعد از ساخت

س158. اگر مشتری جنس سفارشی خود را بعد از ساخت بدون دلیل قبول نکند،
الف) وظیفه طلاساز و مشتری چیست؟
ب) آیا می توان مبلغی را از وی جهت انصرافش مطالبه کرد؟

ج. بعد از تحقق معامله به صورت صحیح، فروشنده می تواند از پس گرفتن کالا خودداری نماید، ولی پس گرفتن طلای ساخته شده با کم کردن قیمت آن، شرعاً صحیح نبوده، و معامله اول، پابرجا خواهد بود. مگر این که شرط پرداخت مبلغی در صورت انصراف از معامله را در ضمن عقد لازمی نموده باشند، و یا عقد مبتنی بر آن منعقد شده باشد ؛ ولی باید برای این قبیل شرط ها که در قیمت کالا موثر هستند، مدت معیّنی ذکر شود، و إلاّ باطل است.

تبصره: طرفین معامله در صورت رضایت می توانند، معاملهی دوّمی بر اساس قیمت مورد نظر خود انجام

دهند.

استفاده از جنس دسته دوّم در ساخت

س159. سنگ برلیان این قابلیت را دارد که اگر چند بار هم استفاده شود باز همان کیفیت اولیه را دارد، آیا می توان سنگ برلیان را از روی یک کار جدا کرده و روی کار دیگری با قیمت نو سوار کرد؟

ج. اگر مشتری سنگ برلیان را به شرط نو بودن میخرد، و یا این که معامله مبتنی بر آن واقع شده است، جایز نیست.

انجام کار بی کیفیت

س160. بعضی از سازندگان طلا با انجام کارهای بی کیفیت، اجرت کمتری برای کار می گیرند، این کار باعث تبلیغ در فروش می شود، حکم ساخت و فروش چنین اجناسی برای انگیزه فروش بیشتر چیست؟

ج. اگر عرفاً، کیفیت آن معلوم باشد، و یا به خریدار اعلام شود، اشکالی ندارد.

س161. آیا سازنده طلا میتواند قبل از انجام کار، اجرتش را از مشتری مطالبه نماید؟

ج. نمی تواند. چون مشتری وظیفه دارد پس از اتمام کار، اجرت را بپردازد ؛ مگر شرطی خلاف این در ضمن عقد شده باشد. مثل این که مشتری در ضمن قرارداد با طلاساز قرار گذاشته است که نصف اجرت کار را در ابتدای کار و بقیه را موقع تحویل بپردازد.

1. ج. فروش کالایی که قیمت معیّنی از طرف دولت ندارد، به قیمتی که مورد توافق خریدار و فروشنده است و اجحاف در حق خریدار هم نباشد، اشکال ندارد. (أجوبه الاستفتائات سوال 1615) ج. در صورتی که به حد اجحاف نرسیده و با رضایت اشخاص باشد، اشکال ندارد و اگر در این زمینه مقرراتی وجود دارد، باید مراعات شود.

استفاده از طلا و پلاتین

س162. استفاده از پلاتین به عنوان انگشتر و گردنبند و امثال آن برای مرد چه حکمی دارد؟ و آیا باعث بطلان نماز می شود؟

ج. پلاتین طلا نیست، و استفاده از آن اشکال ندارد.

س163. اگر در مراسم ازدواج، برای داماد انگشتر طلا بخرند ؛
الف) آیا می تواند آن را قبول کند ولی استفاده نکند، یا آن را به همسر خود هدیه دهد یا بفروشد؟
ب) پولی که از فروش انگشتر به دست می آورد حلال است؟

ج. اگر طلا مخصوص مردان نباشد، و مشترک بین زن و مرد باشد، به قصد این که به همسرش بدهد یا بفروشد، می تواند قبول کند، و خرید و فروش آن اشکالی ندارد ؛ ولی اگر طلایی است که مخصوص مردان است، و زنان از آن استفاده نمی کنند، قبول آن برای استفاده جایز نیست، و خرید و فروش آن حرام است، مگر این که قبول کند به قصد ذوب کردن آن و به کسی بفروشد که آن را ذوب کند.

استفاده از طلا بدون قصد زینت

س164. استفاده مردان از طلا بدون قصد زینت و بدون این که دیگران ببینند، آیا اشکال شرعی دارد؟

ج. پوشیدن طلا، خواه حلقه انگشتری باشد یا غیر آن، برای مردان مطلقاً حرام است، هر چند به قصد زینت نباشد، و از دید دیگران مخفی باشد.

س165. استفاده از طلا برای مردان به مدت کوتاه، مانند لحظه عقد چه حکمی دارد؟

ج. پوشیدن طلا برای مرد حرام است، و فرقی بین مدت کم یا زیاد نیست.

استفاده از طلا در نماز

س166. استفاده مردان از طلای سفید، زرد و پلاتین به صورت انگشتر، گردنبد و مانند آن در نماز چه حکمی دارد؟

ج. به دست کردن انگشتر طلا (زرد و سفید) یا آویختن گردنبند طلا (زرد و سفید) برای مردان در هیچ حالی جایز نیست ؛ و نماز با آن هم بنا بر احتیاط واجب، باطل است. ولی پلاتین اشکال ندارد. (1)

س167. اگر شخصی نمی دانسته که استفاده از طلا برای مرد باعث باطل شدن نماز می شود ؛ حکم نمازهای خوانده شده، چیست؟

ج. اگر احتمال هم نمی داده که سؤال کند، نمازهای گذشته صحیح است.

س168. همراه داشتن طلا برای مرد مخصوصاً برای فروشندگانی که شغل آنها طلافروشی است در نماز چه حکمی دارد؟ (مثلاً طلا را در جیب خود بگذارد) .

ج. همراه داشتن طلا اشکال ندارد.

س169. اگر کسی انگشتر پلاتین بخرد بعد از مدتی متوجه شود که فروشنده طلای سفید به او داده، آیا نمازهای خوانده شده با آن انگشتر باطل است؟

ج. در فرض سؤال، نمازهای خوانده شده صحیح است، و قضاء ندارد.

س170. اگر شک کند که انگشتر یا لباسش از طلا است، نماز خواندن با آن چه حکمی دارد؟

ج. پوشیدن آن در نماز، جایز است.

س171. حکم پوشیدن لباسی که در آن طلا و نقره به کار رفته چیست؟ و نماز خواندن با آن لباس برای مردان و زنان چه حکمی دارد؟

ج. پوشیدن لباس طلا بافت (نه نقره) برای مرد حرام و نماز با آن باطل است، ولی برای زن در نماز و غیر نماز، اشکال ندارد.

استفاده از طلا، توسط پسر نابالغ

س172. آیا پسر می تواند قبل از بلوغ از طلا استفاده کند؟

ج. اشکال ندارد.

مدال طلای ورزشکاران مرد

س173. مدال های طلا که ورزشکاران مرد به گردن شان می آویزند، چه حکمی دارد؟ آیا با آن حال می توانند نماز بخوانند؟

ج. دریافت مدال طلا اشکال ندارد ؛ ولی به گردن انداختن آن برای مردان جایز نیست. و بنابراحتیاط واجب، باعث بطلان نماز می شود.

س174. اگر مدال ورزشکاران مرد از جنس طلا نباشد، ولی روکش طلا داشته باشد، حکم به گردن آویختن و نماز خواندن با این حال چیست؟

ج. اگر روکش طلا داشته باشد، به گردن آویختن آن جایز نیست ؛ و نماز با آن بنا بر احتیاط واجب، باطل است ؛ اما اگر روی آن آب طلا داده باشند، اشکال ندارد.

استفاده مردان از بدلیجات

س175. مدتی است که گردنبند ها و دستبند هایی برای مردان رایج شده است که گاهی نشانه فرقه و گروه خاصی می باشد، و گاهی نیز فقط جنبه تزئینی و زیبایی دارند. هر چند گاهی این وسائل ظاهر طلایی رنگ دارند، ولی معمولاً از جنس طلا نیستند، با توجه به این توضیحات حکم استفاده از این وسائل برای مردان چیست؟

ج. اگر مفاسد اجتماعی نداشته باشد استفادهی آن ها فی نفسه اشکال ندارد ؛ امّا اگر ترویج فرهنگ غربیِ معارض با فرهنگ اسلامی محسوب شود جایز نیست. و تشخیص آن موکول به نظر عرف است.

1. اگر چیزی که طلای سفید نامیده می شود همان طلای زرد است که بر اثر مخلوط کردن ماده ای رنگ آن سفید شده، حرام است ؛ ولی اگر عنصر طلا در آن به قدری کم است که عرفاً به آن طلا نمی گویند مانع ندارد ؛ و پلاتین نیز اشکال ندارد.

استفاده از زیور آلات مقابل نامحرم

س176. منظور از زینت چیست، که خانمها باید از نامحرم بپوشانند؟

ج. به زینت هایی گفته می شود که جزء بدن شخص به شمار نمی رود، (مانند انواع زیورهای طلا و جواهر) ، و هم به آرایش هایی گفته می شود که به بدن شخص متصل بوده و گویی جزئی از اوست ؛ (همانند سرمه و رنگ مو) . علاوه بر این، خود زیبایی های طبیعی بدن (اندام و زیبایی های بدن) نیز زینت به شمار می رود. و در کل هر چیزی که عرفاً زینت محسوب گردد بانوان باید آن ها را در برابر مرد نامحرم بپوشانند. البته صورت و دست ها تا مچ از اندامهایی هستند که اگر بدون زینت باشند از این حکم مستثنی می باشند.

س177. اگر گوشواره از روسری بیرون باشد، در صورتی که هیچ قسمتی از گردن و گوش بیرون نباشد، در مقابل نامحرم اشکال دارد؟

ج. بنابر احتیاط واجب، جایز نیست.

س178. آیا هر نوع انگشتری (طلا، عقیق، بدلیجات و...) ، ساعت و عینک طبّی زیبا برای زنان زینت محسوب می شود، که باید از نامحرم بپوشانند؟

ج. تشخیص این گونه امور به عهده عرف می باشد، و اگر عرفاً زینت محسوب شود، برای زنان لازم است از نگاه نامحرم بپوشانند.

س179. آن مقدار از زیور آلات زنان که ظاهر است مثل حلقه نامزدی آیا واجب است از نامحرم پوشانده شود؟ چنانچه شوهر به این کار اصرار نماید، وظیفه چیست؟

ج. هر آنچه عرفاً زینت محسوب می شود، باید از نگاه نامحرم پوشانیده شود.

استفاده از طلای منقوش به اسماء متبرّکه

س180. حکم استفاده خانم ها از طلایی که (انگشتر، گردنبند و ...) روی آن آیه قرآن یا اسماء و اوصاف الهی و یا اسم معصومین (علیهم السلام) نوشته شده، چیست؟

ج. در صورتی که طهارت (وضو یا غسل) نداشته باشند، باید از برخورد دست یا بدن با نوشته های قرآنی و اسماء متبرکه خودداری نمایند.

س181. رفتن به دستشویی با طلایی که روی آن آیه قرآن یا اسماء و اوصاف الهی و یا اسم معصومین (علیهم السلام) نوشته شده، چیست؟

. اگر باعث هتک و بی حرمتی نشود، اشکال ندارد.

س182. انداختن گردنبندی که روی آن آیه قرآن یا اسماء و اوصاف الهی و یا اسم معصومین (علیهم السلام) نوشته شده، به گردن بچه نابالغ یا دیوانه چه حکمی دارد؟

. جلوگیری بچه و دیوانه از مَس نمودن قرآن و اسماء متبرکه واجب نیست، ولی اگر مَس نمودن آنان بی احترامی باشد، باید از آنان جلوگیری کنند.

س183. گردن بندی که روی آن اسماء متبرّکه به صورت برجسته حک شده، اگر روی آن چسب یا پلاستیک بچسبانیم، در صورتی که باز هم آن برجستگی مشخص

باشد، آیا تماس دست یا بدن با آن نیاز به طهارت (وضو و غسل) دارد؟

ج. نیاز به طهارت دارد.

س184. اگر انگشتری با نقش اسماء متبرکه در چاه فاضلاب بیفتد، وظیفه چیست؟

ج. بیرون آوردن و آب کشیدن آن اگر چه خرج داشته باشد، واجب است ؛ و اگر بیرون آوردن آن ممکن نباشد، باید از آن دستشویی استفاده نکنند تا یقین کنند آن نقش از بین رفته است.

دست کردن طلا توسط نامحرم

س185. دست کردن النگوی نو و یا بریدن النگوی کهنه توسط طلا فروش مرد برای زن نامحرم چه حکمی دارد؟

ج. اگر مستلزم لمس و نگاه حرام باشد، جایز نیست.

نگاه کردن به نامحرم در زمان فروش

س186. برای بررسی اندازه‌ی النگو و گردنبند، طلافروش به گردن و دست خانم ها نگاه می کند، حکمش چیست؟

ج. نگاه کردن مرد به زن نامحرم فقط به صورت و دست ها تا مچ اگر بدون آرایش و زیور باشند، و بدون لذت جنسی باشد، اشکال ندارد ؛ و در غیر صورت و دستها جایز نیست.

س187. زیر نظر گرفتن خانم های بدحجاب از طریق دوربین های مدار بسته که گاه همراه با نگاه به مو و صورت آرایش کرده آن ها می باشد، چه حکمی دارد؟

ج. نگاه کردن مرد به زن نامحرم فقط به صورت و دست ها تا مچ اگر بدون آرایش و زیور باشند، و بدون لذت جنسی باشد، اشکال ندارد ؛ و در غیر صورت و دستها جایز نیست.

خوردن و آشامیدن از ظرف طلا و نقره

س188. استفاده از ظروفی که از مخلوط طلا یا نقره ساخته شده، برای خوردن و آشامیدن چه حکمی دارد؟

ج. استفاده از ظرفی که از فلز مخلوط با طلا یا نقره ساخته می شود، در صورتی که مقدار فلز زیاد باشد، به طوری که به آن، ظرف طلا یا نقره گفته نشود، مانعی ندارد.

تبصره: همان طوری که قبلاً ذکر شد، خوردن و آشامیدن در ظرفی که از طلا و نقره ساخته شده، حرام است. لیکن نگهداشتن آن یا استفادههای دیگر از آن – غیر از خوردن و آشامیدن – حرام نیست.

س189. حکم استفاده از ظروفی که دستگیره‌ی آنها از جنس طلا و نقره است مثل استکان، چیست؟

ج. اگر به گونه ای است که بعد از برداشتن استکان، به گیره استکان ظرف گفته شود، استفاده از آن حرام است.

س190. استفاده از ظرفی که از جنس آهن یا مس است، ولی روی آن آب طلا یا آب نقره داده اند، برای خوردن و آشامیدن چه حکمی دارد؟

ج. استعمال ظرفی که روی آن را آب طلا یا آب نقره داده اند، اشکال ندارد.

س191. در بازار بستنیهایی عرضه می شود که در آن از پودر طلا استفاده می شود، تولید و خرید و فروش پودر طلا برای استفاده در چنین بستنیهایی چه حکمی دارد؟

ج. فی نفسه اشکال ندارد.

استفاده تزئینی از ظرف طلا و نقره

س192. حکم استفاده و نگهداری از ظروف طلا و نقره جهت تزئین دکوراسیون منزل و کارهای تزئینی دیگر، چه حکمی دارد؟

ج. اشکال ندارد.

تطهیر طلای نجس

س193. فلزاتی مثل طلا اگر در حین ذوب و قالب گیری نجس شوند، چگونه پاک می شوند؟

ج. اگر طلای نجس و مانند آن را ذوب کنند و سپس آب بکشند، ظاهر آن پاک می شود.

وضو گرفتن از ظرف طلا و نقره

س194. وضو گرفتن از ظروف طلا و نقره چه حکمی دارد؟

ج. اشکال ندارد.

خمس طلا و جواهر

س195. نحوه‌ی تعیین ابتدای سال برای پرداخت خمس برای زرگر چگونه است؟

ج. شروع سال خمسی نیاز به تعیین از سوی خود مکلف ندارد، بلکه خود بخود بر اساس چگونگی حصول درآمد سالانه متعیّن می شود. بنا بر این ابتدای سال خمسی امثال کارگران و کارمندان از اولین روز امکان دریافت اولین درآمد از درآمدهای کار و کارمندی است، و سال خمسی تجّار و مغازه داران از تاریخ شروع به خرید و فروش است ؛ و مکلّف در مورد شمسی یا قمری بودن سال خمسی، مخیّر است.

س196. آسان ترین راه ممکن برای پرداخت خمس توسط صاحب مغازه چیست؟

ج. هر چه کالا و پول نقد دارد، در سر سال خمسی حساب کرده و قیمت گذاری می کند، و سپس مجموعه ی آن را با سرمایه اصلی می سنجد، اگر چیزی اضافه بر سرمایه موجود باشد، سود محسوب می شود، و به آن خمس تعلق می گیرد.

تبصره: افزایش قیمت که ناشی از تورم باشد یعنی ارزش پول کم شده به طوری که همه اجناس با پول بیشتر معامله می شود، خمس ندارد.

س197. آیا به خود مغازه، وسایل و طلا های داخل مغازه، خمس تعلق می گیرد؟

ج. سرمایه خمس دارد، مگر این که به مقداری باشد که با پرداخت خمس آن درآمد کسب با بقیه، کافی به هزینه زندگی او نیست ؛ و یا این که کسب با بقیه مناسب با شأن عرفی او نیست، در این دو صورت خمس ندارد.

س198. زرگری سال قبل خمس اموال خود را پرداخت کرد، اگر امسال ارزش ریالی اموالش به علت نوسانات قیمت طلا، کمتر یا بیشتر از مقدار سال قبل باشد، نحوه ی محاسبه خمس چگونه خواهد بود؟

ج. سرمایه به مقداری که سر سال خمسی به آن دسترسی دارد را باید به قیمت روز محاسبه کند و خمس مازاد بر ارزش سال گذشته را بدهد، ولکن مقداری از افزایش قیمت که ناشی از تورم باشد یعنی ارزش پول کم شده به طوری که همه اجناس با پول بیشتر معامله می شوند خمس ندارد.

س199. به خاکِ طلا که در کارگاه های ساخت طلا جمع آوری می شود، خمس تعلق می گیرد؟

ج. هر چیزی که از منفعت کسب به دست آمده و دارای ارزش مالی است اگر سر سال خمسی باقی بماند خمس به آن تعلق می گیرد.

س200. اگر طلا فروش بخواهد خمس طلاهای موجود در مغازه را بپردازد ؛ باید از خود طلاها خمس را پرداخت کند، یا می تواند قیمت آن ها را محاسبه نموده و پول آن را بپردازد؟ و در پرداخت قیمت، ملاک قیمت خرید طلا است یا قیمت روز پرداخت؟

ج. اگر کالایی سرسال خمسی اضافه شده باشد، یا از خود کالا خمس را پرداخت کنید، و یا اگر قصد دارید خمس را از قیمت آنها بدهید، ملاک، قیمت عادلانه ی بازار در روز پرداخت است.

تبصره: پولی که به عنوان خمس در عوض کالا پرداخت می شود، اگر از درآمد کسب سال جدید باشد، باید جداگانه خمس آن هم پرداخت شود.

س201. اگر زرگر خمس اموال (خود مغازه، طلای موجود در مغازه، پول نقد در حساب بانکی و هر چیزی که در مغازه یا منزل به آن خمس تعلق می گیرد) خود را بپردازد مثلاً مجموع سرمایه امسال دویست میلیون تومان شد، و چهل میلیون تومان آن را خمس داد، اگر سال بعد سر سال خمسی مجموع سرمایه اش سیصد میلیون تومان بشود، باید خمس سیصد میلیون تومان را بپردازد یا فقط صد میلیون اضافه شده را ؟

ج. اموالی که به آنها خمس تعلق می گیرد سه گروه هستند:
گروه اوّل: سرمایه ی ثابت، که شامل محل کار یا ابزار کار می باشد، مانند مغازه و وسایل موجود در آن. این گروه یک مرتبه که خمسش پرداخت شد تا زمانی که آن را نفروخته دیگر مورد محاسبه خمس قرار نمی گیرد، و مابه التفاوت قیمت خرید و فروش در سال فروش جزء درآمد بین سال محسوب میشود.
گروه دوّم: سرمایه در گردش ؛ (کالاهایی که برای کسب درآمد مورد خرید و فروش قرار می گیرد) ، مانند طلاهایی که موجود در مغازه است، و برای معامله خرید و فروش می شود، خمس مازاد بر سال گذشته آنها را باید به قیمت روز محاسبه کند.
گروه سوّم: وجه نقد و اموال مصرفی ؛ اگر عین وجه مذکور یا مال مصرفی که قبلا خمسش را داده است موجود است خمس ندارد ؛ ولی اگر تغییر کرده و از درآمد ناشی از کسب در بین سال باقی مانده است، باید خمس آن را بپردازد.

س202. با توجه به این که سرمایه و بدهی طلافروشان به همکاران خود (طلاساز و طلافروش) معمولاً از جنس طلا است، هنگام محاسبه خمس چگونه باید حساب کنند؟ آیا قیمت خرید لحاظ شود، یا قیمت روز؟

ج. سرمایه ی در گردش باید به قیمت روز، خمس آنها محاسبه شود.

س203. اگر فردی هر ماه از درآمدش برای همسرش طلا بخرد، آیا این طلاها خمس دارد؟

ج. اگر به همسرش ببخشد، و به مقدار متعارف و مناسب شأن او (شوهر) باشد، از مؤونه سال محسوب می شود، و خمس ندارد.

س204. خمس سکه های طلا که قیمت آنها همیشه در حال تغییر است، چگونه است؟

ج. اگر قصد دارد خمس را از قیمت آنها بدهد، ملاک، قیمت سر سال خمس است. [1]

س205. انگشتر طلا که مورد استفاده مردان قرار می گیرد، با وجود حرام بودن، می تواند جزء هزینه های زندگی محسوب شده، و خمس به آن تعلق نگیرد؟

ج. پولی که برای هزینه ی خرید وسایل حرام، مثل انگشتر طلای مردانه، آلات لهو و لعب، ابزار قمار و مانند آن می شود، جزء مؤونه حساب نمی شود، و باید خمس آن پرداخت شود.

س206. زنی سرویس طلا خریده و سال خمسی آن نزدیک است. ملاک این که گفته می شود این طلا استفاده شده و مشمول خمس نمی باشد، چیست؟ (به عبارتی ملاکِ عدم وجوب خمس در مؤونه، استفاده از آن در طول سال است، یا این که نیاز به آن در طول سال کافی است، هر چند موردی برای استفاده از آن پیش نیاید؟)

ج. معیار عدم تعلّق خمس به آن، صدق عنوان نیاز به آن مطابق با شأن عرفی مناسب با انسان است، هر چند در طول سال از آن استفاده نشود.

س207. زنی مقداری طلا دارد، و بیشتر وقت ها از آنها استفاده نمی کند، ولی گاهی آن ها را به محارم خود می دهد تا در جشن عروسی یا مهمانی استفاده کنند، آیا سر سال، خمس به آن ها تعلق می گیرد؟

ج. اگر طلای موجود را با درآمد کسبش خریده است، و بیشتر از مقدار متعارف و شأن عرفی او باشد، باید خمس آن را بدهد، و طریق مذکور برای فرار از خمس کافی نیست.

زکات سکه و زیور آلات

س208. آیا سکه ی بهار آزادی در صورت رسیدن به حدّ نصاب طلای مسکوک، زکات دارد یا خیر؟

ج. سکه ی بهار آزادی در موقعیت کنونی سکه رایج معاملی محسوب نمی شود، و زکات ندارد.

س209. آیا به طلا و نقره ای که در مغازه ی طلافروشی موجود است، و یا به طلا و جواهری که خانمها استفاده می کنند، زکات تعلق می گیرد؟

ج. به طلای غیرمسکوک زکات تعلق نمی گیرد ؛ و سکه های رایج فعلی، هم زکات ندارند.

شراکت در معامله

س210. آیا شراکت با کسی که حلال و حرام را مراعات نمی کند، چه در معاملات و چه در اعمال دیگر، جایز است؟

ج. اگر مالی را که برای شراکت آورده است، حرام بودنش معلوم نیست ؛ و قرارداد شراکت نیز برای معاملات حلال انجام شده است، شراکت اشکال ندارد. اما اگر آن شخص با معاملات حرام مالی را به دست آورد، جزو درآمدهای شرکت محسوب نمی شود.

س211. شریک بنده حلال و حرام را در خرید و فروش مراعات نمی کند، تکلیف بنده نسبت به سود های حاصله چیست؟

ج. درآمدهای حرام جزو سود شرکت محسوب نمی شود، و تصرّف در آن جایز نیست.

س212. حکم شریک شدن با غیر مسلمانان، چیست؟

ج. همکاری و معامله با کافر، فی نفسه اشکال ندارد، مشروط به این که آن کار از کارهای حرام و خلاف مصالح عمومی اسلام و مسلمانان نباشد.

اجاره ی مغازه ی زرگری

س213. برای اجاره ی مغازه، دریافت قرض الحسنه (رهن عرفی) یا کم و زیاد کردن قرض الحسنه (رهن عرفی) در مقابل اجاره بها چه حکمی دارد؟

ج. به طور کلّی إجاره به شرط قرض صحیح است (مثلاً اگر صاحب مغازه به مستأجر بگوید: «مغازه ام را به این مبلغ معیّن ـ مثلاً ده هزار تومان ـ به شما إجاره دادم به شرط این که فلان مبلغ معیّن ـ مثلاً صد هزار تومان ـ به من قرض الحسنه بدهید» و مستأجر قبول کند، اشکال شرعی ندارد) ، ولی قرض به شرط إجاره،

دفتر مقام معظم رهبری
www.leader.ir

صحیح نیست، و در صورت اوّل هم باید إجاره به نحو متعارف باشد، یعنی به اندازه ای کم نباشد که عرفاً اجاره بر آن صدق نکند، و از همین جا معلوم شد إجاره به شرطِ رهنِ کامل (یعنی در قبال دریافت قرض، هیچ مبلغی را از مستأجر طلب نکند) نیز صحیح نمی باشد ؛ و در هر صورت، نماز و وضویی که در مغازه با رضایت و اجازه صاحب مغازه انجام شده، صحیح است.

س214. اجاره ی مغازه به صورت تمام رهن (بدون اجاره بها) از نظر شرعی چه حکمی دارد؟

ج. رهن کامل صحیح نیست ؛ ولی اگر خانه یا مغازه به مبلغ متعارفی اجاره داده شود، و در ضمن عقد اجاره، شرط شود که مستأجر مبلغی را به صاحب خانه یا مغازه قرض دهد، اشکال ندارد.

تبصره: رهن کامل یعنی مستأجر پولی را به عنوان قرض به موجر بدهد، و در مقابل، از منفعت مغازه یا خانه (سکونت) استفاده کند، و هیچ إجاره ای را به موجر ندهد، و خود پول چون قرض است بعد از تمام شدن مدت إجاره به صاحبش بر گردانده شود، و این همان ربای قرضی است و حرام است. یعنی در مقابل قرض، شرط اضافه شود، و لو این که آن چیز اضافه، منفعت باشد، (مثل سکونت خانه) .

س215. اجاره کردن مغازه از کسی که اهل نماز و خمس نیست، چه حکمی دارد؟

ج. اصل اجاره کردن اشکالی ندارد، ولی با رعایت شرایط امر به معروف و نهی از منکر طرف را امر به نماز و خمس کند.

اجاره طلا

س216. اگر طلا فروش، چند سرویس طلا را مشخص کرده تا آن ها را به مشتریان خود به مدت یک یا چند روز اجاره بدهد، آیا این کار و سود حاصله اشکال دارد؟

ج. اجاره ی مذکور، شرعاً صحیح بوده، و سود حاصله حلال است. [2]

س217. اگر طلای اجاره داده شده گم شود،
الف) اجاره کننده مثل همان طلا را باید پس بدهد یا قیمت آن را؟ب) قیمت طلا بر اساس طلای کهنه محاسبه می شود یا طلای نو ؟
ج) اگر قیمت طلا نوسان داشته باشد، محاسبه ی قیمت به چه شکلی خواهد بود؟

ج.
الف) اگر در عقد اجاره شرط ضمان مستأجر نشده باشد، و افراط و تفریط در نگهداری آن نکرده باشد، ضامن نیست ؛ و در فرض ضمان، اگر طلای مذکور، مثلی باشد ضامن مثل آن است، و إلاّ ضامن قیمتش است.
ب) اگر ضامن قیمت باشد، بر اساس قیمت همان طلایی که گم شده است، محاسبه می شود.
ج) در فرض ضمان اگر طلای مذکور قیمی باشد، تنها ضامن قیمت آن با خصوصیاتی که دارد، می باشد. و احتیاط آن است که اگر قیمت متفاوت شده است، مصالحه نمایند.

س218. طلا فروش، مقداری طلای دست دوم را بر اساس وزن آن ها اجاره می دهد، و ماهیانه مبلغ معیّنی را دریافت می کند، مثلاً 100 گرم طلای کهنه را تحول می دهد، و بعد از 3 ماه، 100 گرم طلا و اجرت سه ماه را پس می گیرد ؛ آیا این کار شرعاً جایز است؟

ج. اگر طلا فروش طلا را به مشتری اجاره داده باشد، و بعد از سه ماه، همان طلا را با اجرت بگیرد، اشکالی ندارد.

س219. طلا فروشی مقداری طلا را برای نمایش در ویترین مغازه اش إجاره می کند، از لحاظ شرعی چه حکمی دارد؟

. اجاره دادن طلا در صورتی که عین همان طلا باقی بماند، و مدت اجاره و مبلغ اجاره هم معین باشد

اشکال ندارد، (مثلاً طلا فروش طلا را اجاره می کند، و برای نمایش در مغازه اش می گذارد، و بعداً عین همان طلا را بر می گرداند، و اجاره را هم به صاحب طلا می دهد، اشکالی ندارد، و پول اجاره نیز حلال است) .

س220. یک نوع معامله داریم که به خرید و فروش طلای کاغذی مشهور هست، یعنی در این نوع معامله هیچ طلایی به صورت فیزیکی ردّ و بدل نمی شود، و فقط به صورت لفظی برای مدت معین معامله می شود، و در موعد مقرّر فقط سود یا ضرر معامله به قیمت روز محاسبه می شود، آیا چنین معامله ای از نظر شرع مقدس اسلام مشروع هست؟

ج. چنین معامله ای نافذ نیست، و شرعاً اعتبار ندارد.

ضرر و خسارت

س221. اگر مشتری هنگام امتحان کردن زیورآلات، آن را معیوب کند ؛ خسارت آن بر عهده کیست؟ آیا مشتری حتماً باید آن را بخرد؟

ج. خسارت به عهده ی مشتری است، اما واجب نیست آن را بخرد.

س222. اگر موقع دست کردن النگو یا بریدن طلای کهنه توسط مغازه دار، دست مشتری زخمی شود، آیا مغازه دار ضامن بوده و دیه دارد؟

ج. در این صورت دیه دارد.

طلای پیدا شده

س223. مقداری طلا در مغازه پیدا شده، در صورتی که طلا فروش نداند مال خودش است، یا مال مشتری، وظیفه اش در قبال آن چیست؟

ج. اگر در مغازه اش چیزی را پیدا کند و نداند که مال خودش است یا مال دیگری، اگر غیر از خودش کسی داخل مغازه نشده باشد یا مشتری داخل شده، امّا طلا در جایی مانند پشت صندوق مغازه که مخصوص خودش است، پیدا شده است، پس آن چیز، مال خودش می باشد، و اگر از آن جاهایی باشد که مشتری در آن تردّد دارد، یا در قسمتی از مغازه پیدا کرده که نوعاً طلای خودش را قرار نمی دهد، در این حالت، طلای پیدا شده متعلّق به خودش نیست. و آن چیز مال پیدا شده محسوب میشود، و حکمش بر آن جاری می شود. و اگر در صندوقش چیزی را پیدا کند و نداند که مال خودش است یا دیگری، مال خودش می باشد. مگر آن که دیگری دستش را در آن می برد، یا چیزی در آن می گذارد، پس باید به او معرفی کند ؛ و اگر آن را انکار نمود، مال خودش می باشد. ولی اگر ادعا نمود که مال من است طلا فروش باید طلای پیدا شده را به او بدهد، و اگر بگوید: «نمی دانم» احوط مصالحه ی آن است. و اگر از یافتن صاحبش ناامید است باید به فقیر صدقه دهد.

س224. مقداری طلا از مشتری در مغازه طلا فروش جا می ماند، اگر صاحب آن معلوم نباشد وظیفه طلا فروش نسبت به آن چیست؟

ج. پس از ناامیدی از پیدا شدن صاحبان اشیاء مذکور، از طرف صاحبان آنها صدقه بدهد.

محاسبه قرض بر اساس طلا

س225. کسی مبلغی پول قرض داده است، آیا می تواند آن را به قیمت طلا محاسبه کند، و هنگام دریافت بدهی، بر اساس نرخ روز طلا محاسبه کند؟

ج. چنانچه پول را به او قرض داده، نمی تواند بیش از آن مقدار طلب نموده و آن را با نرخ روز طلا محاسبه و دریافت کند ؛ اما اگر با پول مورد نظر از قرض گیرنده طلا خریده و به او طلا قرض داده است، در

صورت پرداخت باید به همان میزان طلا پرداخت شود. [3]

تقاص از بدهکار

س226. اگر زرگر یا مشتری از پرداخت بدهی خودداری کند، و بدهی خود را انکار نماید، آیا جایز است طلبکار حق خود را به طور پنهانی (تقاص) یا به طریق دیگر مثل گران نوشتن فاکتور، بدهی خود را به دست آورد؟

ج. اگر بدهکار بدهی خود را انکار کند، و یا بدون عذر در پرداخت آن کوتاهی نماید، طلبکار می تواند از اموال او تقاص نماید، اما اگر منکر باشد، به اعتقاد این که حق با اوست یا نمی داند حق با طرف مقابل است، تقاص جایز نیست.

ارزش یک نخود طلا

س227. ارزش هر نخود طلا که در بحث کفاره مطرح است، چند مثقال امروزی است؟

ج. هر نخود شرعی، معادل با یک بیست و چهارم مثقال صیرفی (مثقال رایج در بازار) می باشد. [4]

تبصره: هر مثقال شرعی که در کتب فقهی آمده برابر با 18 نخود است. بنابر این 20 مثقال شرعی مساوی با 15 مثقال معمولی (مثقال صیرفی) است.

سوء استفاده از طلای امانتی

س228. اگر مشتری، طلایی را از طلا فروش امانت بگیرد، تا به همسرش نشان بدهد، ولی از آن در مجلس مهمانی استفاده کند، و بعداً به بهانه این که همسرم پسند نکرده طلا را برگرداند ؛
الف) آیا چنین کاری اشکال شرعی داشته و باعث ضامن شدن مشتری می شود؟
ب) اگر طلا فروش مطلع شود می تواند تفاوت قیمت طلای دسته دوم و نو را از مشتری بگیرد؟

ج. این کار مشتری خیانت در امانت و حرام است، و با این کار ضامن اجرت المثل کرایه این طلا در مدت استفاده می شود ؛ و اگر طلا با این استفاده به عنوان طلای مستعمل و دست دوم محسوب شود، مشتری ضامن ما به التفاوت قیمت طلای نو و طلای دست دوم نیز می باشد.

مالک بودن زن به زیور آلات

س229. آیا زیورآلات طلا که شوهر برای همسرش می خرد، از اموال شوهر محسوب می شود، به طوری که بعد از وفاتش جزء ارث او می شود، و باید بین ورثه تقسیم شده و همسر او نیز سهم خود را می برد ؛ یا آن که مِلک زوجه است؟

ج. اگر جواهرات در اختیار و تحت تصرّف همسرش باشد، به طوری که در آنها تصرّفات مالکانه داشته باشد، حکم به ملکیّت آن جواهرت برای او می شود، مگر آن که خلاف آن ثابت شود.

استطاعت زن برای حج با وجود زیورآلات

س230. زنی که مقداری زیورآلات طلا برای زینت داشته باشد، که در صورت فروش آن ها، مستطیع می شود ؛ و از طرفی، مال آن چنانی دیگری هم ندارد، آیا زیور آلات زنان از حکم استطاعت خارج است، یا باید آن ها را بفروشد، و مستطیع شود؟

ج. اگر به زیور آلات نیاز داشته باشد، و اضافه بر شأن او نباشد، با داشتن آن مستطیع نیست ؛ و واجب نیست آن را برای هزینه ی سفر حجّ بفروشد.

استخدام خانم در زرگری

س231. استخدام خانم ها در طلا فروشی که اکثر مراجعه کنندگان خانم هستند، آیا کار مناسبی است؟

ج. فی نفسه جایز است.

بیرون آوردن دندان طلای میت

س232. آیا بیرون آوردن دندان های مرده که از جنس طلا هستند، واجب است؟

ج. چنانچه موجب هتک و بی حرمتی به او نباشد، اشکال ندارد.

1. یعنی اگر بخواهد خمس را با خود سکه ها بدهد، آن وقت قیمت ملاک نیست، مثلا پنج سکه مازاد بر مؤونه سال دارد، اگر یکی از سکه ها را بپردازد، کافی است.

2. اجاره یا متعلق به اعیانی است که مملوک است از قبیل حیوان یا خانه یا مزرعه یا کالا یا لباس و مانند اینها ؛ که تملیک منفعت آنها را در برابر عوض، فائده می بخشد.....

3. همه مراجع: چنانچه پول را به او قرض داده، نمی تواند بیش از آن مقدار طلب نموده و آن را با نرخ روز طلا محاسبه و دریافت کند. اما اگر نرخ روز طلا معلوم بوده و با آن پول از گیرنده پول، طلا خریده باشد (که طلا را در آینده بدهد) ، بر فروشنده واجب است، همان طلا را بپردازد.

4. مثقال شرعی هیجده نخود و مثقال صیرفی 24 نخود است. هر گرم 1000میلی گرم، و هر میلی گرم، یک سوت است. بنا براین هر گرم 1000 سوت است، و .هر نخود برابر است با 192 سوت است.

رعایت قانون

س233. آیا رعایت تمام قوانین و مقررات جمهوری اسلامی ایران حتی در جزئیات و رعایت قوانین و دستورات اتحادیه ی صنوف طلا و جواهر (که جزء دولت نیست، و بخش خصوصی محسوب می شود) برای ساخت، خرید، فروش و تعمیر طلا و نقره و جواهر، لازم است؟ اگر کسی این قوانین را رعایت نکند، حکمش چیست؟

ج. مخالفت با قوانین و مقررات و دستورات دولت اسلامی که به طور مستقیم توسط مجلس شورای اسلامی وضع شده و مورد تأیید شورای نگهبان قرار گرفته اند، و یا با استناد به اجازه قانونی نهادهای مربوطه وضع شده اند، برای هیچ کس جایز نیست ؛ و در صورت تحقق مخالفت توسط فردی در این خصوص، بر دیگران تذکر و راهنمایی و نهی از منکر لازم است.

س234. آیا گزارش دادن از زرگری هایی که مقررات و قوانین مربوط به قیمت و مانند آن را مراعات نمی کنند، به اتحادیه ی مربوطه، واجب و لازم است؟

ج. اوّل باید با رعایت تمام شرایط، امر به معروف کند ؛ اگر تأثیر نداشت، به اتحادیه و تعزیرات معرفی کند.

گران فروشی در معامله ی طلا

س235. فروش زیورآلات به قیمتی گرانتر از قیمت مصوّب اتحادیه صنف طلا و جواهر، چه حکمی دارد؟

ج. اگر قیمت یاد شده با استناد به اجازه قانونی از طرف مجلس شورای اسلامی و تأیید شورای نگهبان وضع شده است، مراعات آن لازم است.

س236. در تعویض طلا، طلا فروش قیمت خرید طلای مشتری را بالاتر می گوید، تا وی را جذب کند، و طلای خودش را نیز به وی گرانتر می فروشد، حکمش چیست؟

ج. طلا فروش می تواند طلای مشتری را به قیمت گران تر بخرد، ولی برای فروش طلا باید قوانین نظام جمهوری اسلامی مراعات شود، و اگر مشتری مغبون شود حق فسخ معامله را دارد.

مالیات

س237. آیا مالیات دادن شرعاً واجب است؟

ج. مالیاتی که حکومت جمهوری اسلامی بر اساس قوانین و مقررات وضع می کند، پرداخت آن بر کسانی که قانون شامل آنان می شود، واجب است.

س238. کسی تا حالا به شکل های مختلف از دادن مالیات خودداری کرده ولی الان توبه نموده و می خواهد جبران کند، وظیفه اش چیست؟

ج. باید به اداره مالیات مراجعه کند، و مالیاتهای معوّقه ی خود را طبق قانون پرداخت کند.

س239. با توجه به این که به خاطر صادقانه نبودن فاکتورهای بعضی از فروشندگان که بر اساس آن مالیات تعیین می شود، مؤدّیان مالیاتی معمولاً چند برابر فاکتورهای ارائه شده را ملاک مالیات قرار می دهند، و در این شرایط اگر فروشنده ای میزان فروش واقعی را بیان کند، مؤدّیان به حساب دیگران با او برخورد کرده، و مالیات بیشتری نسبت به فروش واقعی برای او تعیین می کنند، و این باعث متضرّر شدن فروشنده می شود، در این شرایط آیا فروشنده می تواند فروش واقعی خود را به مؤدیان مالیاتی گزارش نکند؟

ج. اگر مأمورین مالیاتی خلاف می کنند، دلیل نمی شود که دیگران خلاف کنند، باید خلاف مأمورین را گزارش دهند.

س240. آیا می توان مالیات را به جای خمس حساب کرد؟

ج. مالیاتِ پرداختی هر سال از مؤونه همان سال محسوب است، ولی از سهمین مبارکین (خمس) محسوب نمی شود، بلکه بر آنان دادن خمس درآمد سالانه شان در زائد بر مؤونه سال به طور مستقل، واجب است.

تعزیرات حکومتی

س241. با توجه به این که مأموران تعزیرات حکومتی، بر کنترل قیمت و مانند آن نظارت دارند، بعضا در تخلفات جزیی، جریمه های سنگین می بندند که در حق زرگر إجحاف می شود، آیا زرگر می تواند برای جلوگیری از إجحاف، به فاکتور صوری و دروغ متوسل شود؟

ج. خیر، می تواند از دست مأمورین شکایت کند.

استفاده از سایه بان

س242. استفاده از سایه بان جلوی مغازه زرگری، چه حکمی دارد؟

ج. اشکال ندارد ؛ ولی باید طوری نصب شود که موجب اذیت عابرین نشود، و خلاف مقررات نیز نباشد.

مانع شدن از پارک ماشین

س243. اگر پارک ماشین در جلوی مغازه منع قانونی نداشته باشد، آیا مغازه دار می تواند با گذاشتن وسایلی از پارک ماشین اشخاص دیگر در جلوی مغازه جلوگیری کند؟

ج. این گونه امور تابع قوانین و مقررات مربوطه می باشد ؛ و اگر خلاف آن عمل شود، جایز نیست. و همچنین اگر دیگران به لحاظ قانونی مجاز به پارک ماشین باشند ممانعت از پارک کردن کسی که زودتر به آن محل آمده، جایز نیست.

استفاده از دوربین مدار بسته

س244. در زرگری ها برای نظارت و جلوگیری از سرقت، از دوربین های مدار بسته استفاده می شود، آیا فیلم و عکس های گرفته شده با این دوربین ها، می تواند به عنوان مدرک و شاهد، قابل استناد باشند؟

ج. اگر قاضی دادگاه قبول کند، اشکالی ندارد.

پروانه کسب

س245. اگر کسی برای سریعتر شدن روند اداری گرفتن پروانه کسب به مسئولان مربوطه مقداری پول نه به عنوان رشوه بلکه به عنوان هدیه پرداخت نماید،
الف) مسأله چه حکمی دارد؟
ب) حکم خرید و فروش و سود های حاصله در این مغازه چیست؟

ج. رشوه دادن حرام است، و با عوض کردن عنوان رشوه به هدیه باز حکم رشوه را دارد، ولی خرید و فروش و سودهای حاصله حلال است.

س246. اگر کسی برای گرفتن پروانه کسب یا سریع تر گرفتن آن راهی به غیر از دادن پول به مسئول مربوطه نداشته باشد، چه حکمی دارد؟

ج. رشوه دادن حرام است.

س247. گرفتن مجوّز پروانه کسب برای زرگری جهت استفاده از مزایای آن، در صورتی که مغازهای در کار نباشد، چه حکمی دارد؟

ج. در صورتی که از نظر قانونی تخلف محسوب شود، جایز نیست.

طلای قاچاق

س248. طلا و جواهری که از کشورهای دیگر به صورت قاچاق وارد کشور می شود ؛ خرید و فروش آنها چه حکمی دارد؟

ج. رعایت قوانین شرعاً واجب است.

طلای سرقتی

س249. اگر شخصی مقداری طلا برای فروش بیاورد، و طلا فروش قبل از معامله متوجه شود که طلاها سرقتی است، چه وظیفه ای دارد؟

ج. وظیفه طلا فروش این است که اول سارق را تحویل مراجع قانونی دهد، و بعداً اگر طلاها را گرفته و خطری او را تهدید نمی کند، طلاها را نگهداری کند، و اگر صاحب آن را می شناسد تحویل دهد، و اگر نمی شناسد، و راهی برای پیدا کردن صاحبش نیست، به فقیر بدهد.

س250. اگر شخصی مقداری طلا برای فروش بیاورد، و طلا فروش بعد از معامله متوجه شود که طلاها سرقتی است، چه وظیفه ای دارد؟

ج. اگر بعداً ثابت شود که مال دزدی بوده، باید از صاحب اصلی آن کسب تکلیف کرد ؛ و در صورت عدم اجازه، آن را به او برگرداند، و اگر از بین رفته، باید جبران نماید.

خرید طلای بدون فاکتور

س251. از طرف اتحادیه طلا فروشان خرید طلای بدون فاکتور ممنوع است، اگر زرگری بدون فاکتور طلا بخرد، مرتکب کار حرام شده است؟

ج. اگر ممنوعیت اتحادیه مستند به اختیارات قانونی است که از طرف مجلس شورای اسلامی و تأیید شورای نگهبان دارد، رعایت آن لازم است.

تبصره: در فرض فوق اگر شخصی طلای بدون فاکتور بخرد، شرعاً کار حرامی انجام داده است، (چون قوانین را رعایت نکرده) ولی معامله ی مذکور صحیح است ؛ مگر این که از قرائن تشخیص دهد طلای مشتری، طلای سرقتی یا غصبی می باشد.